

Kadernota 2018

Inhoudsopgave

1. Voorwoord.....	3
2. Samenvatting en leeswijzer.....	5
3. De technische uitgangspunten	6
4. De projecten	9
5. De programma's	12
Programma 1. Fundament	12
Programma 2. Opgroeien	15
Programma 3. Meedoen	16
Programma 4. Wonen.....	20
Programma 5. Werken.....	24
Programma 6. Duurzaamheid.....	29
Programma 7. Financiën.....	31
6. Financieel overzicht.....	33
6.1 Totaaloverzicht zonder effect meircirculaire.....	33
6.2 Effecten meircirculaire op de kadernota.....	34
BIJLAGE 1. Overzicht besluitvorming (meerjarenperspectief).....	35
BIJLAGE 2: Financieel overzicht per programma begroting 2017	36

1. Voorwoord

Met genoegen bieden we u de kadernota 2018 aan. Met deze kadernota stelt uw Raad de kaders vast in opmars naar de begroting 2018-2021. Nieuwe investeringen, (negatieve) ruimte in bestaand beleid en (wettelijke) onontkoombare ontwikkelingen leggen we aan u voor in deze kadernota daarbij geven we dan ook aan waar wij in 2018 de accenten opleggen. Op 20 maart 2017 heeft Uw Raad haar wensen ingebracht o.b.v. een interactieve sessie. Wij komen bij de uitwerking van de diverse programma's op u wensen terug. In de vergadering van 19 juni vormt Uw Gemeenteraad een mening over deze Kadernota 2018 – 2021. Op 26 juni 2017 stelt uw Gemeenteraad de kadernota vast.

Algemeen

De klant staat centraal in onze gemeente. Om de klanten ook daadwerkelijk warm en gastvrij te ontvangen en snel de weg te kunnen wijzen in het gemeentehuis hebben we in 2016/2017 de pilot gastvrouw opgestart. Dit wordt door onze klanten als positief ervaren. Op dit moment huren we de gastvrouwen nog in maar we zijn voornemens de inzet structureel voort te zetten en hiervoor middelen vrij te maken. Een aantal mooie inhoudelijke ontwikkelingen in de gemeente maar ook landelijke ontwikkelingen zorgen voor een forse vraag naar middelen in 2018 en verder. Binnen het project "De Bulders" zijn in 2017 de voorbereidingen getroffen om in 2018 de woningen te bouwen en de randweg aan te leggen. Hierop aansluitend passen we in 2018 de muggenberg aan en dragen we zorg voor flankerende maatregelen zodat het doorgaand verkeer ook daadwerkelijk ontmoedigd wordt om door het centrum te rijden en daadwerkelijk gebruik gaat maken van de nieuwe randweg.

Landelijk zien we een aantal ontwikkelingen die impact hebben gehad afgelopen periode maar ook de komende periode. Het gaat dan onder andere om impact op ons werkveld rondom milieu, vergunningverlening en toezicht & handhaving. We zien dat er steeds meer druk komt vanuit de agrarische regelgeving, dat klachten, meldingen, zienswijze en bezwaren tegen vergunnings- en handavingsverzoeken toenemen en dat de juridische procedures rondom het sluiten van woningen bij hennepeteelt extra inzet vragen. De Wet kwaliteitsborging, Wet Kwaliteitscriteria komen eraan. Dit vraagt een andere manier van werken, wat extra werkzaamheden met zich meebrengt waar we dan ook middelen voor vrij willen maken. Tevens maken we middelen vrij voor de implementatie van de omgevingswet in onze gemeente en voor onze gemeentelijke rol in het kader van duurzaamheid dat steeds belangrijker wordt bij de uitvoering van onze werkzaamheden om de doelstellingen te kunnen behalen en aan de klimaatopgave te kunnen voldoen.

De ontwikkelingen op het sociaal domein vormen een belangrijk thema. Zo zijn gemeenten vanaf 1 januari 2017 verplicht om 'beschut werken' vorm te geven en heeft het Rijk de daaraan gekoppelde taakstelling voor 2018 binnen onze gemeente op 2 personen gesteld. Of de taakstelling toeneemt in de jaren daarna is momenteel nog niet bekend. Op de uitkeringslasten verwachten we in 2018 nog eenmalig uit gemeentelijke budgetten te moeten compenseren omdat de stijgende uitkeringslasten in 2016 en 2017 pas gecompenseerd zullen worden vanaf 2018 (als gevolg van de T-2 systematiek). De participatiemiddelen zijn door het aangepaste landelijk verdeelmodel fors verlaagd waardoor we in 2017 al extra middelen voor re-integratie beschikbaar hebben gesteld. Voor 2018 e.v. stellen we opnieuw extra middelen beschikbaar voor de re-integratie instrumenten (o.a. arbeidsmakelaar, Regionaal WerkBedrijf, Participatiebedrijf en extra inzet loonkostensubsidies). De eigen bijdrage op de WMO voorzieningen brengen we terug naar € 0,00 voor inkomens tot 130% van de bijstandsnorm. Dit vangen we op binnen bestaande budgetten zoals separaat besloten.

De doorontwikkeling van onze eigen organisatie van onze eigen organisatie pakken we voor het overgrote deel op met bestaande formatie en bestaande middelen. We voorzien echter tijdelijke projectondersteuning en daarbij behorende noodzakelijk incidentele inzet van middelen, dit werken we verder uit richting de begroting 2018. We betrekken daarbij de inzet van de reserve kwaliteitsimpuls personeel.

Beleidsmatige ontwikkelingen

Voor de beleidsmatige ontwikkelingen verwijzen we naar de toelichtingen bij de diverse programma's en thema's.

Financieel

Uitgangspunt is een sluitende meerjarenbegroting. Na verwerking van de eerder genomen besluiten, nieuwe investeringen, (negatieve) ruimte in bestaand beleid en (wettelijke) onontkoombare ontwikkelingen lukt het net om de jaarschijf 2018 sluitend te krijgen. Voor de jaren 2019 is wat meer financiële ruimte beschikbaar. Echter er liggen ook nog een aantal onderwerpen voor ons welke we eerst nader in een plan uitwerken en welke dan *mogelijk* vragen om extra middelen ten behoeve van de uitvoering. Het gaat dan o.a. om centrummanagement, vervanging van civiele kunstwerken en uitvoeren bombeleidsplan.

Belangrijk om te vermelden hierbij is dat we u voorstellen om voor 2018, op basis van bestendige gedragslijn, de index aan te passen op de publicatie van het Centraal Economisch Planbureau. Dit betekent dat we een index voor de loonkosten van 2,5% hanteren in 2018 en op de niet duurzame goederen en diensten een index op de lasten van 1,5% doorvoeren in 2018. Voor 2019 en verder laten we de eerder gehanteerde 1% in tact. In haar meerjarige doorkijk verwacht het planbureau een aanhoudende stijging op de loonkosten van 2,5% oplopend naar 2,8% in 2021 en op de algemene prijsstijging voor materiële niet duurzame goederen en diensten verwacht ze een aanhoudende stijging van 1,5% oplopend naar 1,8%. Als deze stijging zich daadwerkelijk voordoet en de inkomsten daarop niet worden bijgesteld, dan zal een groot deel van de beschikbare financiële ruimte nodig zijn om deze stijging op te vangen. De nu gehanteerde meerjarige index van 1% kan daarmee leiden tot een toekomstige bezuiniging. Het is belangrijk ons daarvan bewust te blijven in de keuzes die we voor 2019 en verder zullen maken.

Uw Raad heeft eerder verzocht om te onderzoeken of de benodigde middelen voor “samen mee naar de A2” gedekt kunnen worden uit de begrotingsruimte. Vanaf 2019 is er financieel ruimte om hieraan gehoor te geven, gezien de voorgenoemde ontwikkelingen adviseren we u echter dit niet te doen en vast te houden aan de oorspronkelijke dekking uit de reserve totaaloplossing verkeer.

Tot slot brengen we onder u aandacht dat de gewijzigde BBV-richtlijnen ertoe leiden dat we alle investeringen in maatschappelijk nut (zoals verlichting, wegen, straten, pleinen) verplicht zijn te activeren. Dat leidt ertoe dat we de eventueel aanwezige reserves kunnen inzetten ter dekking van de toekomstige kapitaallasten, maar daarmee niet de investering in eenmaal kunnen dekken. U treft bij de financiële overzichten van de nieuwe investeringen dan ook de kapitaallasten aan, welke berekenen op basis van de termijnen die zijn vastgesteld in onze financiële verordening.

26 juni 2016

Hoogachtend,
Burgemeester en Wethouders van Heeze-Leende
De burgemeester
De secretaris

2. Samenvatting en leeswijzer

De Kadernota start vanuit de jaarschijf 2018, zoals is opgenomen in de programma begroting 2017-2020. Vervolgens is rekening gehouden met mutaties van de 1^e bestuursrapportage 2017, die gevolgen hebben voor het meerjarenperspectief. Tevens zijn de overige raadsbesluiten en collegebesluiten verwerkt. Het gaat om besluiten die genomen zijn nadat de begroting 2017-2020 is vastgesteld en die invloed hebben op het meerjarenperspectief.

In de voorliggende Kadernota 2018 worden voorstellen gedaan over de technische uitgangspunten (hoofdstuk 3). Per programma presenteren we de nieuwe investeringen, (negatieve) ruimte in bestaand beleid en (wettelijke) onontkoombare ontwikkelingen.

Samenvattend laat dit het volgende meerjarenoverzicht zien:

Geprognosticeerd meerjarenbeeld		2018	2019	2020	2021
Beginstand Vastgestelde MJB 2017-2020		-579.884	-607.734	-942.904	-942.904
1. effecten 2e bestuursrapportage 2016 incl addendum		-6.500	-6.500	-10.000	-10.000
2. Wijzigingen n.a.v raadsbesluiten		49.096	-18.064	-60.939	32.120
3. Wijzigingen n.a.v collegebesluiten		15.196	108.724	109.066	48.705
Geactualiseerde prognose meerjarenbeeld o.b.v reeds genomen besluiten		-522.092	-523.574	-904.777	-872.079
Wijzigingen o.b.v. voorstellen kadernota 2018-2021					
Saldo na besluitvorming		-522.092	-523.574	-904.777	-872.079
A. technische uitgangspunten		134.000	135.000	136.000	306.000
B. Voorlopige berekening GRP		0	0	0	
B. Wensen nieuw beleid		125.633	151.757	151.750	151.529
C. Wettelijke en onontkoombare ontwikkelingen		211.325	206.183	187.573	239.496
D. Ruimte bestaand beleid		49.504	6.169	5.830	6.167
Geactualiseerde prognose meerjarenperspectief incl. kadernota		-1.630	-24.465	-423.624	-168.887

NB: de (groene) bedragen waar een +/- bij staat in bovenstaande tabel, zijn positieve bedragen (voordelig), rode bedragen zijn negatief (nadelig). Dit geldt voor het volledige document.

De financiële onderbouwing van bovenstaand meerjarenperspectief is opgenomen in hoofdstuk 6. Uw raad wordt gevraagd besluiten te nemen over de technische uitgangspunten en de opgenomen voorstellen over wettelijk/onvermijdelijk beleid overige wensen.

Gemeentefonds nog niet vertaald in deze kadernota

De meicirculaire is op het moment van opstellen van de Kadernota nog niet verschenen. De uitkomst voor Heeze-Leende is dan ook nog onbekend. De gegevens uit de meicirculaire worden aanvullend verwerkt en voorafgaand aan de raadsvergadering in de vorm van een addendum aangeboden. Op dat moment is er een volledig financieel perspectief.

Leeswijzer

In hoofdstuk 3 komt een aantal technische uitgangspunten voor het opstellen van de programma begroting 2018-2021 aan de orde. In hoofdstuk 4 wordt ingegaan op de stand van zaken van de projecten met een doorkijk naar 2018. Hoofdstuk 5 bevat de programma's. Per programma worden alleen de thema's toegelicht waarin belangrijke ontwikkelingen te melden zijn, die relevant zijn voor de raad. In de algemene omschrijving zijn deze **vet** gedrukt. Elk programma bevat een overzicht waarin nieuwe investeringen, (negatieve) ruimte in bestaand beleid en (wettelijke) onontkoombare ontwikkelingen.

Hoofdstuk 6 geeft in paragraaf 6.1 een samenvatting van de ontwikkelingen in het meerjarenperspectief. De gevolgen van de meicirculaire zijn hierin nog niet verwerkt. Deze worden afzonderlijk inzichtelijk gemaakt in paragraaf 6.2. De meicirculaire is echter nog niet beschikbaar op het moment van het opstellen van deze Kadernota. De gevolgen worden via een addendum nagestuurd.

3. De technische uitgangspunten

Onlangs heeft het Centraal Planbureau (CPB) de actuele cijfers gepubliceerd in het Centraal Economisch Plan (CEP) 2017. De cijfers uit het CEP worden doorgaans gebruikt voor de Meicirculaire. Echter het inzicht in de meicirculaire volgt later. Voor het eerst wordt weer een meerjarige prognose getoond met verwachtingen. Het CEP verwacht een vasthoudende stijging zoals blijkt uit de loonvoet sector overheid en de imoc (Prijs netto materiële overheidsconsumptie). Wij stellen u Raad voor om vooralsnog alleen 2018 de indexatie aan te passen op deze stijgende lijn en voor 2019 e.v. vooralsnog de bestendige gedragslijn van 1% te hanteren.

Als deze geprognosticeerde stijging zich daadwerkelijk voordoet en de inkomsten daarop niet worden bijgesteld, dan zal een groot deel van de nu resterende beschikbare financiële ruimte nodig zijn om deze stijging op te vangen. De nu gehanteerde meerjarige index van 1% kan daarmee leiden tot een toekomstige bezuiniging. Het is belangrijk ons daarvan bewust te blijven in de keuzes die we voor 2019 en verder zullen maken.

Onderstaand lichten we nader de voorgestelde indexatie incl. de financiële effecten toe.

3.1. Loonkostenstijging

Loonkostenstijging eigen personeel: 2,5% in 2018

Bij de Programmabegroting 2017 is besloten voor 2017 een loonkostenstijging van 2% aan te houden en voor de jaren 2018, 2019 en 2020 rekening te houden met een loonstijging van 1%. Voorgesteld wordt om 2,5% loonstijging aan te houden voor 2018 en voor de jaren daaropvolgend voorlopig 1% te hanteren (consistent gedragslijn).

Ten opzichte van de Programmabegroting 2017, ziet de loonkostenstijging als volgt uit:

Loonvoet sector overheid	Begroting HL		Voorstel			
	2017	CEP 2016	CEP 2017	kadernota 2018	verschil	Effect in €
2017	2,00%	2,20%	2,50%	2,50%	0,50%	25.000
2018	1,00%	-	2,80%	2,50%	1,50%	99.000
2019	1,00%	-	2,70%	1,00%	0,00%	100.000
2020	1,00%	-	2,70%	1,00%	0,00%	101.000
2021	0,00%	-	2,80%	1,00%	1,00%	152.000

Het jaar 2021 is gelijkgesteld aan het jaar 2020 in de meerjarenraming 2017-2020 en vervolgens komt er 1% loonkostenstijging bij. Cumulatief stijgt 2021 daarmee meer dan de andere jaren vanwege het doorwerkend structureel karakter die het gevolg is van de gewijzigde index 2017 en 2018.

3.2. Prijsstijging (lastenkant)

A. Algemene prijsstijging voor "materiële niet duurzame goederen en diensten": 1,5% in 2017;

Bij de programmabegroting 2017 is een index van 1% gehanteerd. In het CEP 2017 verwacht het CPB bij kerngegevens 'Prijs netto materiële overheidsconsumpties (imoc)' een stijging van 1,6% voor 2017. Voorgesteld wordt om 1,5% voor 2018 aan te houden en voor de daaropvolgende jaren voorlopig 1% te hanteren. Het jaar 2021 is gelijkgesteld aan het jaar 2020 in de meerjarenraming 2017-2020 en vervolgens komt er 1% kostenstijging bij. Cumulatief stijgt 2021 daarmee meer dan de andere jaren vanwege het doorwerkend structureel karakter die het gevolg is van de gewijzigde index 2017 en 2018.

Financieel geeft dit het volgende effect:

Imoc	Begroting HL		Voorstel			
	2017	CEP 2016	CEP 2017	kadernota 2018	verschil	Effect in €
2017	1,00%	1,20%	1,50%	1,50%	0,50%	17.000
2018	1,00%	-	1,60%	1,50%	0,50%	35.000
2019	1,00%	-	1,60%	1,00%	0,00%	35.000
2020	1,00%	-	1,70%	1,00%	0,00%	35.000
2021	0,00%	-	1,80%	1,00%	1,00%	71.000

B. Indexering subsidies aan professionele instellingen: 1% in 2018

Hieronder valt subsidies aan de Welzijnssector en Maatschappelijke Dienstverlening, Openbare Bibliotheken en Kunsteducatie. In de Programmabegroting 2017 is hiervoor de indexering op 1% gezet. Voorgesteld wordt om index van 1% te handhaven.

Voor de "subsidies aan professionele instellingen" is in de jaarschijf 2021 gelijk gesteld aan 2020. Een stijging van 1% levert in **2021** een **nadeel** op van **€ 6.000**

C. Algemene prijsstijging voor "overige kosten categorieën: 1% in 2018;

Voor de "overige kostencategorieën" is in de Programmabegroting 2017 een prijsindex gehanteerd van 1% per jaar. Ook hierbij wordt voorgesteld om 1% prijsstijging te blijven aanhouden voor 2018 en voor de jaren daaropvolgend jaren. Bij deze berekening is zoveel mogelijk rekening gehouden met uitgaven die ook onder deze categorie vallen waaraan contracten en afspraken verbonden zijn, zoals uitgaven voor reinigings- en rioolrechten, Ook energielasten, belastingen en verzekeringen vallen hieronder.

Voor dit onderdeel is de jaarschijf 2021 gelijk gesteld aan 2020. Een stijging van 1% levert in **2021** een **nadeel** op van **€ 12.000**

D. Indexering overige subsidies en bijdragen: 1% in 2017

De nota subsidiebeleid 2012 behandelt de subsidieverlening aan het lokale verenigingsleven. Ook hiervoor loopt in de Programmabegroting 2017 de index gelijk met de prijsstijging van "Overige kostencategorieën".

Voor dit onderdeel is de jaarschijf 2021 gelijk gesteld aan 2020. Een stijging van 1% levert in **2021** een **nadeel** op van **€ 46.000**

E. Overige percentages (uitgaven)

We gaan uit van de volgende percentages:

1. huurlasten nieuwbouwscholen contractbasis 2,25 %
2. kapitaalrente bij investeringen 2 %

Voor de huurlasten nieuwbouwscholen Voor dit onderdeel is de jaarschijf 2021 gelijk gesteld aan 2020. Een stijging van 1% levert in **2021** **nadeel** op van **€ 11.000**

Financieel effect totaal uitgavencategorieën

Begrotingseffect prijsstijging (lastenkant)	Raming 2017	Raming 2018	Raming 2019	Raming 2020	Raming 2021
A. Materiële niet duurzame G+D	17.000	35.000	35.000	35.000	71.000
B. Professionele instellingen	0	0	0	0	6.000
C. Overige kostencategorieën	0	0	0	0	12.000
D. Overige subsidies en bijdragen	0	0	0	0	46.000
E. Afwijkende indexen	0	0	0	0	11.000
Stijging totaal lastenkant	17.000	35.000	35.000	35.000	146.000

3.3. Prijsstijging (batenkant)

F. Indexering inkomstenpercentages: 1% in 2017

In de Programmabegroting 2016 is hiervoor 1% stijging toegepast. Voorgesteld wordt om dit te handhaven en dus een index van 1% toe te passen en zodoende gelijke tred te houden met de lastenkant.

Het gaat hierbij om:

- inflatiecorrectie leges van bepaalde diensten (o.a. huwelijk) 1%
- inflatiecorrectie huren en pachten 1%
- inflatiecorrectie leges en tarieven 1%
- inflatiecorrectie OZB maximaal 1%
- overige belastingen met uitzondering van de rioolrechten 1%

Dit betekent financieel geen wijziging ten opzichte van de Programmabegroting 2017.

Voor dit onderdeel is de jaarschijf 2021 gelijk gesteld aan 2020. Een stijging van 1% levert in voor 2021 een **voordeel** op van **€ 68.000**.

G. Overige percentages (huuropbrengsten nieuwbouwscholen)

Voor de huuropbrengsten nieuwbouwscholen is op contractbasis afgesproken op index van 2,25% toe te passen. Voor dit onderdeel is de jaarschijf 2021 gelijk gesteld aan 2020. Een stijging van 1% levert in voor 2021 een **voordeel** op van **€ 4.000**.

Financieel effect totaal inkomstencategorieën

Begrotingseffect prijsstijging (batenkant)	Raming 2017	Raming 2018	Raming 2019	Raming 2020	Raming 2021
F. Leges en overige inkomsten	0	0	0	0	-68.000
G. Afwijkende indexen	0	0	0	0	-4.000
Stijging totaal batenkant	0	0	0	0	-72.000

3.4. Reinigingsheffingen en rioolrechten

I. Reinigingsheffingen:

Uitgangspunt is dat de kosten van afvalinzameling en -verwerking voor 100% worden doorberekend in de tarieven. In eerste instantie wordt 1% als stijging gehanteerd.

J. Rioolrechten:

Het verbreed gemeentelijk rioleringsplan wordt jaarlijks geactualiseerd. Op basis van een eerste voorzichtige actualisatie verwachten we een nadelig effect in 2021 van € 80.000.

Voorzichtigheidshalve nemen we dit nadeel nu vast mee en werken we dit verder uit richting de begroting 2018.

3.5. Samenvatting financieel effect technische uitgangspunten

Omschrijving	Raming 2018	Raming 2019	Raming 2020	Raming 2021
Loonkostenstijging	99.000	100.000	101.000	152.000
Prijsstijging lastenkant	35.000	35.000	35.000	146.000
Prijsstijging batenkant	0	0	0	-72.000
Voorlopige act. VGRP				80.000
Financieel effect	134.000	135.000	136.000	306.000

4. De projecten

Evenals vorig jaar worden de projecten afzonderlijk kort onder de aandacht gebracht. Het gaat om de volgende projecten:

- Centrumplan Leende
- Centrumvisie Heeze
- Bulders / Randweg
- Centrale As
- HSLnet

In deze Kadernota geven we u van ieder project:

- Stand van zaken op dit moment
- Doorkijk naar 2018
- Bij welk programma en thema dit project hoort

Centrumplan Leende

11. Stand van zaken

Het bestemmingsplan 'Centrumplan Leende' is vastgesteld op 23 januari 2017. Er zijn 3 beroepschriften ingediend bij de Raad van State, waarvan er 2 uitsluitend gericht zijn tegen de grondgebonden woningen. Het ontwerp voor de nieuwe multifunctionele accommodatie is goedgekeurd door school, Korein en het Collectief Leende. Alle stukken voor de beoordeling van de omgevingsvergunningen zijn begin maart 2017 informeel ingediend bij de gemeente. Gelet op de beslissing van de Autoriteit woningcorporaties om geen toestemming te geven aan de drie woningcorporaties om verder nog te investeren in het centrumplan, is de samenwerkings-overeenkomst met alle bijlagen d.d. oktober 2015 ontbonden. Momenteel wordt onderzocht op welke manier we kunnen komen tot financiële afspraken tussen gemeente en corporaties.

2. Doorkijk naar 2018

Naar verwachting kunnen er vóór 3 juli 2017 financiële afspraken gemaakt worden tussen gemeente en corporaties. Dat betekent dat de omgevingsvergunningen in het najaar van 2017 verleend kunnen worden. Realisatie van de nieuwe mfa is dan voorzien voor 2018.

3. Programma/thema

Het project 'Centrumplan Leende' is ondergebracht bij het thema 'Meedoen' onder het thema 'Dorpshuizen'.

Centrumvisie Heeze

1. Stand van zaken

De centrumvisie Heeze kent diverse deelprojecten:

Schoolstraat/Spoorlaan

Er is een ingenieursbureau geselecteerd die in 2017 op een interactieve wijze een ontwerp op gaat stellen voor de reconstructie van de Schoolstraat en Spoorlaan.

AH

Het is gewenst om 2 supermarkten in het kernwinkelgebied te krijgen, waarvan 1 in het dorps hart. Om te kijken of dit haalbaar is en zo ja welke locatie, wordt momenteel een stedenbouwkundig onderzoek uitgevoerd.

Uitvoeringsplan centrumvisie

De subsidieaanvraag voor het uitvoeringsplan dat bij de Metropoolregio Eindhoven ingediend was, is door de MRE afgewezen.

Toversnest

Het appartementencomplex is in aanbouw en wordt naar verwachting in de zomer van 2017 opgeleverd.

2. Doorkijk naar 2018

Schoolstraat/Spoorlaan

de reconstructie van deze wegen wordt in 2018 uitgevoerd

AH:

Als de gemeenteraad naar aanleiding van het stedenbouwkundig onderzoek besluit dat een locatie voor een supermarkt in het kernwinkelgebied haalbaar is, zal in 2018 een bestemmingsplanprocedure voor deze locatie doorlopen worden.

Uitvoeringsplan centrumvisie

Een keuze over hoe invulling gegeven kan worden aan het uitvoeringsplan kan gemaakt worden als een besluit genomen is over het stedenbouwkundig onderzoek.

Tovernest

in 2018 is het Toversnest bewoond en de openbare ruimte aangelegd

3. Programma/thema

Programma 5 Werken, thema Economische zaken

Bulders / Randweg

1. Stand van zaken

Begin 2017 is het bestemmingsplan vastgesteld. Er is inmiddels beroep ingesteld bij de Raad van State. De verwachting is dat de Raad van State eind 2017 een uitspraak heeft gedaan. Van twee eigenaren dienen nog percelen te worden verworven voor de aanleg van de randweg. Momenteel wordt er een definitief ontwerp van de randweg opgesteld en de bestekken voor de randweg en deelgebieden voorbereid. Als de procedure doorlopen is kan eind 2017 begonnen worden met de aanleg van de randweg en de bouw van de woningen. Als ook alle gronden verworven zijn, kan de gehele randweg worden aangelegd.

2. Doorkijk naar 2018

Afhankelijk van de procedure en de verwerving van de gronden is een begin gemaakt met de aanleg van de randweg, het bouwrijp maken van de eerste twee deelgebieden en worden de eerste woningen gebouwd.

3. Programma/thema

Programma 4 'Wonen', thema Volkshuisvesting voor de woningen van de Bulders en thema Verkeer van de randweg.

Centrale As

1. Stand van zaken

De gemeenteraad heeft een werkgroep Verkeer geformeerd. Het doel van de werkgroep is om onderdelen van de Centrale As op te pakken die relatief eenvoudig aan te leggen zijn, maar toch effect hebben voor het gehele tracé. Er is haalbaarheidsonderzoek uitgevoerd voor de verkeersafwikkeling van De Poortmannen. De gemeenteraad heeft besloten om onderdelen/varianten van dit onderzoek verder uit te diepen. Naar aanleiding van een motie wordt de best uitvoerbare route voor verkeer van de Leenderweg naar de Poortmannen onderzocht.

2. Doorkijk naar 2018

Afhankelijk van de besluitvorming worden de varianten voor verkeersafwikkeling De Poortmannen en Leenderweg – De Poortmannen verder uitgewerkt. Er worden flankerende maatregelen genomen om de randweg zo effectief mogelijk te gebruiken en centrumwegen van Heeze af te waarden.

3. Programma/thema

Programma 4 'Wonen', thema Verkeer

HSL-net

1. Stand van zaken

De financiële positie van HSL net stond onder druk. Bij besluit van 29 februari 2016 heeft de Raad drie sporen vastgesteld om dit aan te pakken.

- 1- Marketingplan gericht op het verhogen van het aantal aansluitingen (verhogen opbrengsten)
- 2- (gedeeltelijke) herfinanciering van de Leningportefeuille (reduceren kosten)
- 3- Herijken business case – basis op orde

U heeft voor het marketingplan maximaal € 200.000 beschikbaar gesteld vanuit de algemene reserve (de-minimissteun max. 300.000 over drie belastingjaren). Vervolgens heeft de Raad op 27 juni 2016 het college opgedragen de revitalisering van HSL-net grootschaliger ter hand te nemen en voor 1 januari 2017 het risico van de gemeente Heeze-Leende te beperken met instandhouding van de breedband-voorziening. Op 12 december 2016 heeft de Raad een besluit genomen over de definitieve oplossingsrichting en de bijbehorende randvoorwaarden. In 2017 zijn de contracten definitief opgemaakt en ondertekend.

2. Doorkijk naar 2018

Nu in 2017 de organisatie weer gezond is en de risico's zijn beperkt voor de Gemeente, ligt vanaf half 2017 de volledige focus weer op de uitrol van de breedbandvoorziening. Dat loopt in 2018 door.

3. Programma/thema

Programma 5 werken, thema 1 economische zaken

5. De programma's

Ons huidige beleid loopt door in 2018. De accenten en ontwikkelingen voor 2018 belichten we in deze kadernota 2018 per thema. Per programma zijn alle thema's benoemd en de 'vetgedrukte' thema's kennen ontwikkelingen welke zijn toegelicht. Op programmaniveau geven we u vervolgens een totaalbeeld van de financiële impact van de nieuwe investeringen, (negatieve) ruimte in bestaand beleid en (wettelijke) onontkoombare ontwikkelingen. In bijlage 2 van deze kadernota treft u het financieel overzicht per programma cfm de door u vastgestelde begroting 2017. De accenten in 2018 zijn hierop een aanvulling welke we in de begroting 2018 -2021 vertalen.

Programma 1. Fundament

Algemene Omschrijving

Het programma Fundament omvat de thema's:

1. Bestuur
2. **Samenwerking**
3. **Openbare orde en veiligheid**
4. **Dienstverlening**
5. **Burgerzaken**
6. Burgerparticipatie
7. Dorpsraden

Thema 2: Samenwerking

Wat willen we bereiken?

Door allerlei maatschappelijke, politiek-bestuurlijke en economische ontwikkelingen zijn de opgaven waar gemeenten voor staan, de afgelopen decennia steeds complexer geworden. Gevolg van deze ontwikkelingen is dat gemeenten zich steeds meer in een netwerk van organisaties bevinden om deze complexe opgaven het hoofd te kunnen bieden. Door regie te nemen op samenwerking, wil de gemeente Heeze-Leende haar eigen (bestuurs-) kracht versterken, met behoud van eigen identiteit en autonomie. Samenwerken versterkt het vermogen om de gestelde doelen te realiseren, vergroot de continuïteit, vermindert de kwetsbaarheid en draagt bij de lasten te verlagen

Belangrijke ontwikkelingen

Ontwikkelingen

Organisatieontwikkeling

De veranderende omgeving en het feit dat de bedrijfsvoering per 1 januari 2017 is ondergebracht bij de GRSA2 zorgt ervoor dat Heeze-Leende nadenkt over haar toekomst. De doorontwikkeling van de organisatie kent een tijdshorizon tot en met 2018. Dit wordt voor het overgrote deel met eigen personeel, door A2 medewerkers én binnen bestaande budgetten opgepakt. Voorzien wordt echter ook dat tijdelijke projectondersteuning en incidentele middelen voor de ontwikkeling van bepaalde instrumenten nodig zijn. De projectgroepen krijgen de opdracht om voor 2018 de kosten in beeld te brengen. Dit zal rond de zomer 2017 gereed zijn, waarna de uitkomst meegenomen kan worden bij de uitwerking van de begroting 2018-2021.

Budget MRE

Op 20 januari 2014 heeft de gemeenteraad bij de besluitvorming over de transitie en de herziene programmabegroting SRE uitgesproken dat voorkomen moet worden dat ongewenste hiaten ontstaan in de taakuitvoering nu de MRE sommige taken niet meer ging uitvoeren. Daarom is destijds besloten de vrijkomende middelen binnen de begroting als budget beschikbaar te houden voor taken die subregionaal worden opgepakt. Inmiddels is duidelijk dat we de middelen maar deels nodig hebben. We buigen een deel van de middelen om en zetten ze in voor de opgave binnen het programma 4 Wonen (thema verkeer, ter bekostiging van de governance van de bereikbaarheidsagenda) en Programma 6 Duurzaamheid (ter bekostiging van leefbaarheid, agrofood en nieuwe taken duurzaamheid)

Thema 3: Openbare orde en veiligheid

Wat willen we bereiken?

Veiligheid is een belangrijk thema. Uit eerdere onderzoeken blijkt dat de gemeente Heeze-Leende een veilige gemeente is. Heeze-Leende moet een veilige en leefbare gemeente blijven. Wat goed is moet namelijk behouden blijven. Dit willen wij bereiken door het hebben van een breed en integraal beeld van veiligheid en het aanpakken van diverse verschijnselen van onveiligheid. Het uitgangspunt is dat dit gebeurt in samenwerking met diverse veiligheidspartners en onze inwoners met zowel oog voor objectieve (cijfers) als subjectieve (gevoelsmatige) veiligheid.

Ontwikkelingen

Wilde zwijnenplan

Na een afwezigheid van twee eeuwen, is het wilde zwijn het laatste decennium weer terug in onze gemeente. Inmiddels is duidelijk dat het waarschijnlijk ook niet meer mogelijk is om ze definitief weg te krijgen. Omdat de wilde zwijnen steeds overlast- en schade veroorzaken is de gemeente de afgelopen jaren met betrokken partijen in gesprek gegaan. Dit heeft geleid tot een gebiedsplan waarin de partijen het gezamenlijke streven tot 0-schade uitspreken. Voor de uitvoering van dit plan maken we middelen vrij binnen onze begroting.

Thema 4: Dienstverlening

Wat willen we bereiken?

Het verbeteren van de dienstverlening is in het geactualiseerde coalitieprogramma 2014-2018 als een van de speerpunten aangegeven, waarbij inwoners en bedrijven centraal staan. Wij willen de volgende doelstellingen bereiken:

1. Het bieden van een betrouwbare en transparante dienstverlening aan burgers, bedrijven en instellingen waarbij we adequaat en snel kunnen reageren op klantvragen;
2. Continue kwaliteitsverbetering en kwaliteitsborging van onze klantprocessen;
3. Het resultaat is wat telt;
4. Samenwerking, zowel intern als extern en vanuit het principe 'samen met in plaats van vóór';
5. De ontwikkeling van onze organisatiecultuur waarmee we willen bereiken dat die zich kenmerkt door een dienstverlenende en professionele houding en gedrag. Burgers en bedrijven worden voortdurend goed, snel en makkelijk geholpen

Ontwikkelingen

Pilot gastvrouw

In 2016/2017 loopt de pilot gastvrouw. We willen hiermee een gastvrije, warme ontvangst voor onze burgers bereiken. Deze vorm van ontvangst draagt bij aan de verbetering van onze service naar burgers toe en zijn we in staat om onze bezoekers beter te stroomlijnen. Op dit moment huren we de gastvrouwen nog in maar we zijn voornemens de inzet structureel voort te zetten en hiervoor middelen vrij te maken.

Thema 5: Burgerzaken

Wat willen we bereiken?

Wij willen bereiken dat onze gegevens kwalitatief hoogwaardig en betrouwbaar zijn en blijven, waarbij wordt voldaan aan de gestelde kwaliteitseisen van het ministerie

Ontwikkelingen

Invoering BRP

De digitalisering van de overheid maakt het noodzakelijk om te komen tot een stelsel van basisregistraties. De basisregistratie personen (BRP) is hierbij een van de belangrijkste registraties. Er is BRP wetgeving opgesteld waardoor wij als gemeente verplicht zijn om als bronhouder de gegevens benodigd voor de basisregistratie correct/authentiek aan te leveren en te onderhouden. Ook moeten wij hiervoor onze interne ICT architectuur aanpassen aangezien de huidige GBA toepassingen (in de huidige vorm) zullen verdwijnen.

Rondom het project BRP worden derhalve de volgende twee doelstellingen geformuleerd worden:

- Voldoen aan wettelijke voorschriften (BRP)
- Verbetering digitale dienstverlening

In 2018 zijn we nog niet gereed met de invoering. Als gevolg van de ontwikkelingen binnen de A2samenwerking spelen daarnaast nog een tweetal andere doelstellingen, namelijk te komen tot applicatieharmonisatie en eenduidige processen binnen de drie gemeenten. Wij onderzoeken momenteel samen met de andere twee gemeenten en KING (Kwaliteitsinstituut Nederlandse Gemeenten) een aantal scenario's om bovenstaande doelstellingen te realiseren. We vangen dit op binnen bestaande budgetten.

Financieel effect

Wensen Nieuw Beleid						
Thema	Omschrijving	I/S	2018	2019	2020	2021
3	Openbare orde en veiligheid	S	5.000	5.000	5.000	5.000
	Wilde Zwijnenplan					
4	Dienstverlening	S	66.731	67.275	67.948	68.627
	Structureel voortzetten gastvrouw/gastheer (schaal 5 voor 1,2 fte)					
			71.731	72.275	72.948	73.627
Ruimte bestaand beleid						
Thema	Omschrijving	I/S	2018	2019	2020	2021
2	Samenwerking	S	-63.496	-64.131	-64.773	-64.742
	vrijval post overdrachtstaken MRE					
			-63.496	-64.131	-64.773	-64.742
TOTAAL			8.235	8.144	8.175	8.885

Programma 2. Opgroeien

Algemene omschrijving

Het programma Opgroeien omvat de thema's:

1. **Jeugdbeleid**
2. Centrum voor Jeugd en Gezin
3. **Kinderopvang en Peuterwerk**
4. Voor- en Vroegschoolse Educatie (VVE)
5. Onderwijs

Thema 1: Jeugdbeleid

Wat willen we bereiken?

- Het bieden van de kans voor alle kinderen in de gemeente Heeze-Leende om op te groeien, in een kansrijk en veilig thuis, tot zelfstandige burgers die actief deelnemen aan de samenleving en zowel sociaal als economisch zelfredzaam zijn.
- Als steun vanuit de leefomgeving van de jeugdige niet voldoende is, willen we de hulpverlening en ondersteuning aan jeugdigen en gezinnen verbeteren door deze toegankelijk en dicht bij de jeugdige te organiseren.

Ontwikkelingen

Talentontwikkeling kinderen en jongeren

Vanuit de visie dat jongeren zich in een veilige en stimulerende omgeving moeten kunnen ontwikkelen heeft het jongerenwerk zich de laatste jaren onder andere gericht op talentontwikkeling voor kinderen en jongeren. Dit heeft geleid tot Social Creative Cloud, een jongereninitiatief wat met ondersteuning van het jongerenwerk en met medewerking van de Rabobank jongeren met goede ideeën bij elkaar heeft gebracht. Het doel was om ideeën ook daadwerkelijk vorm te geven en creatieve jongeren een podium voor hun kunsten te bieden. Door en van jongeren aan jongeren.

Hiervoor mogen de jongeren om niet gebruik maken van een leegstaand pand van de Rabobank in Leende. De Rabobank is echter aangekocht door de gemeente en wordt met het realiseren van het Centrumplan Leende afgebroken. Daarmee komt de voorziening die door de jongeren zelf (met medewerking van het jongerenwerk) is opgezet te vervallen. Een andere huisvesting binnen de bestaande mogelijkheden (dorpshuizen) zullen we op dat moment inrichten en vormgeven. Mogelijk leidt dat tijdelijk tot een knelpunt in de huisvesting. We maken hier vooralsnog geen extra middelen voor vrij.

Thema 3: Kinderopvang en Peuterwerk

Wat willen we bereiken?

We willen bereiken dat de kinderopvangorganisaties en gastouders die kinderopvang en peuterwerk in onze gemeente aanbieden voldoen aan de kwaliteitseisen conform de Wet Kinderopvang en kwaliteitseisen Peuterspeelzalen (Wko). Door het faciliteren van peuterwerk willen we de ontwikkeling van kinderen in de leeftijd van 2,5 tot 4 jaar bevorderen. Door de inzet van professioneel peuterwerk wordt de ontwikkeling van kinderen gestimuleerd door het ontmoeten van en samen spelen met andere kinderen, het vroegtijdig signaleren van ontwikkelingsproblemen en door ondersteuning te bieden wanneer dit zich voordoet

Ontwikkelingen

Middendeel educatief centrum

Op 11 januari 2017 is ingestemd met het aanpassen van de huurovereenkomst met Nulvier Joepie. Hierdoor is sprake van een derving van inkomsten, maar de kosten van de gemeente lopen door. In 2017 hebben we de gedeerde inkomsten eenmalig gecompenseerd. We spannen ons in de gedeerde inkomsten in 2018 te beperken en maken hier vooralsnog geen middelen voorafgaand aan het jaar voor vrij.

Programma 3. Meedoen

Algemene Omschrijving

Het programma Meedoen omvat de thema's:

1. **Wet maatschappelijke ondersteuning**
2. Senioren- en ouderenbeleid
3. Volksgezondheid
4. **Bibliotheekwerk**
5. **Cultuur**
6. Muziekonderwijs
7. Combinatiefuncties: sport en cultuur
8. Subsidiebeleid
9. **Dorpshuizen**
10. **Sport**
11. Accommodatiebeleid

Thema 1: Wet maatschappelijke ondersteuning

Wat willen we bereiken?

Met de Wet maatschappelijke ondersteuning (Wmo) willen we het volgende bereiken:

1. Dat inwoners van Heeze-Leende zich prettig en veilig voelen in hun eigen woonomgeving, dat ze elkaar kennen, betrokken zijn bij elkaar en zich verantwoordelijk voelen voor elkaar en voor de buurt. We willen dat mantelzorgers en vrijwilligers(organisaties) worden ondersteund en gewaardeerd en dat huiselijk geweld wordt voorkomen en bestreden.
2. Dat kwetsbare burgers kunnen participeren in de samenleving en we willen overlast voorkomen. Voor deze doelgroepen is preventie van belang: als lichtere vormen van hulp/ondersteuning mogelijk zijn, dan zijn zwaardere en vaak duurder vormen van zorg niet of pas later nodig. Het is voor deze doelgroep belangrijk om tijdig te signaleren.
3. Dat mensen met een beperking kunnen (blijven) participeren in de samenleving en zelfstandig kunnen (blijven) wonen en functioneren in de eigen leefomgeving door het inzetten van eigen kracht, sociaal netwerk, algemene en voorliggende voorzieningen en individuele/maatwerk voorzieningen

Ontwikkelingen

Integratie uitvoering sociaal domein Heeze-Leende

Bij de transitie Wmo en Jeugd hebben de A2 gemeenten bewust gekozen voor het werken vanuit twee teams: sociaal team voor Wmo en CJG voor jeugd. Vanaf 1 januari 2017 werken we in Heeze-Leende met 1 coördinator voor beide teams. De werkwijze/methodieken van beide teams worden op elkaar afgestemd en de administratieve en financiële ondersteuning van beide teams wordt geïntegreerd. Met ingang van 1-1-2018 is gezamenlijke huisvesting gerealiseerd voor beide teams. Ook W&I en Participatiewet wordt in deze ontwikkelingen meegenomen waarbij de focus ligt op de uitvoering op lokaal niveau. De evaluatie van het CJG (2^e kwartaal 2016, in A2 verband) levert input voor de verdere doorontwikkeling van de integratie uitvoering sociaal domein Heeze-Leende.

Een belangrijk aandachtspunt binnen de verdere ontwikkeling van sociaal team/CJG is borgen van kwaliteit. Mensen die aangewezen zijn op ondersteuning/hulp moeten erop kunnen rekenen dat die van goede kwaliteit is. Vanuit het A2 Wmo project kwaliteit is een overzicht gemaakt van bestaande kwaliteitsafspraken/eisen, is de kwaliteitscyclus in beeld gebracht en een Wmo-kwaliteitskader ontwikkeld. Het kwaliteitskader is ook bruikbaar voor het formuleren van inkoopcriteria en voor prestatieafspraken met ketenpartners. Er loopt een traject om ook jeugd hierin mee te nemen.

Versterken voorliggend veld/ontwikkelen algemene voorzieningen

In het beleidsplan Wmo is opgenomen dat de A2 gemeenten de voorliggende voorzieningen krachtiger, meer toegankelijk en beter passend voor (kwetsbare) burgers maken. Dit sluit aan bij onze visie om eerst te kijken wat mensen nog zelf kunnen, vervolgens wat het informele netwerk kan bieden en of er gebruik kan worden gemaakt van voorliggende/algemene voorzieningen. Levert dit

onvoldoende op, dan wordt gekeken of een maatwerkvoorziening kan worden ingezet. Dit zorgt voor meer regie en zelfredzaamheid bij inwoners. Ook betekent het dat de kosten (op termijn) lager zullen worden (minder maatwerkvoorzieningen).

Het ontwikkelen van algemene voorzieningen pakken we lokaal op, samen met de lokale partijen – professionals en vrijwilligers - die hier al een belangrijke bijdrage aan leveren. Al eerder is het idee ontstaan om in 't Perron een ontmoet en groet plein te ontwikkelen van waaruit allerlei activiteiten kunnen worden opgezet en waarbij aangehaakt kan worden bij al bestaande initiatieven voor (kwetsbare) burgers. Dit sluit goed aan bij de nieuwe bibliotheekvisie waar bij de bibliotheek veel meer een ontmoetingsplek wordt en waarbij wordt samengewerkt met allerlei organisaties die hieraan een bijdrage kunnen leveren. Een dergelijk ontmoet en groetplein biedt een oplossing voor kwetsbare ouderen en hun mantelzorgers die (nog) geen indicatie hebben voor dagbesteding. In 2017/2018 zullen we dit idee en andere vormen van laagdrempelige dagopvang verder ontwikkelen.

In Heeze-Leende zijn al veel algemene voorzieningen en burgerinitiatieven die gedeeltelijk door de gemeente worden gefaciliteerd (oa. met subsidie). Deze voorzieningen moeten meer bekendheid krijgen, beter toegankelijk worden, en meer passend bij de wensen van (kwetsbare) burgers. Ook gaan we de samenwerking met het voorliggend veld (burgerinitiatieven, vrijwilligersorganisaties en sportverenigingen) versterken.

Vergrijzing/dementie

Het rapport Volksgezondheid Toekomstverkenning Heeze-Leende 2016 van de GGD signaleert een toenemende vergrijzing en een toename van het aantal mensen met dementie in Heeze-Leende. Vanuit het sociaal team zetten we al in op preventie en signalering. In Leende, Sterksel en Leenderstrip zijn burgerinitiatieven zoals de zorg coöperatie en zorgwerkgroepen van de dorpsraden actief, in Heeze komt dit nog onvoldoende van de grond. Om in te spelen op deze ontwikkelingen gaan we een pilot starten onder de 'paraplu' langer thuis wonen. Een sociaal makelaar/kwartiermaker kan ouderen die thuis wonen ondersteunen, in hun eigen kracht zetten, en kan een vliegwiel zijn voor nieuwe burgerinitiatieven. Onderdeel van de pilot is het mede vorm geven aan dementievriendelijke gemeente en samenwerking zoeken met al bestaande (burger)initiatieven.

Huishoudelijke hulp

In 2017 is de huishoudelijke hulp in Heeze-Leende als maatwerkvoorziening ondergebracht onder de Wmo. Het is van belang om in 2018 goed zicht te krijgen op de uitwerking van het nieuwe beleid: hoeveel burgers doen een beroep op deze voorziening en wat zijn de ervaringen inzake kwaliteit en verleende zorg.

Eigen bijdrage

De eigen bijdrage op de WMO voorzieningen brengen we terug naar € 0,00 voor de inkomens tot 130% van het minimumloon. De kosten hiervan vangen op binnen bestaande budgetten. Hiervoor wordt een separaat voorstel aan de Raad voorgelegd.

Thema 4: Bibliotheekwerk

Wat willen we bereiken?

We willen de bibliotheek omvormen tot een sociaal cultureel centrum waar ruimte is voor alle pijlers uit de bibliotheekwet, te weten lezen en literatuur, kennis en informatie, ontwikkeling en educatie, laten kennismaken met kunst en cultuur en organiseren van ontmoeting en debat.

Ontwikkelingen

Vanaf januari 2016 is er gewerkt aan het project 'visieontwikkeling het bibliotheekwerk Heeze-Leende'. Zo is er met vele partijen gesproken, zijn werkbezoeken gebracht en is het symposium 'de toekomst van de dorpsbibliotheek' bijgewoond. Uit alle verzamelde informatie is een visie op het bibliotheekwerk vormgegeven. Deze visie is in de 2e helft van 2016 aan de gemeenteraad aangeboden en vastgesteld. In 2017 is deze uitgewerkt en bouwen we aan de nieuwe vorm bibliotheek (programma vullen en organisatie inrichten). Vanaf 1 januari 2018 gaat de bibliotheek nieuwe vorm van start.

Thema 5: Cultuur

Wat willen we bereiken?

We willen in samenwerking met de maatschappelijke instellingen invulling geven aan de culturele activiteiten en het versterken daarvan in relatie tot de nieuwe bibliotheek.

Doelstelling van het monumentenbeleid is om ons cultuurhistorisch erfgoed op peil te houden en het onderdeel te laten vormen van een aantrekkelijke gemeente waarin het voor iedereen aangenaam recreëren is. Daarnaast is het van belang een eenduidig A2-Erfgoedbeleid te ontwikkelen om efficiënter te werken

Ontwikkelingen

Brabantse Dag

Naar aanleiding van het feit dat er steeds vaker vanuit de buurtbewoners wordt geklaagd over overlast maar ook vanwege het feit dat de wagenbouwers veilig moeten kunnen werken richten we duurzame locaties in voor de wagenbouwers van de Brabantse dag. Gedacht wordt om alle locaties te voorzien van een permanente verharding met de benodigde voorzieningen en het realiseren van een aantal locaties op het Industrierrein. Dit vraagt om een investeringsbudget van € 70.000 waarvan we jaarlijks de structurele kapitaallast opnemen in de begroting. Gezien de aard en het karakter van de investering schrijven we deze investering in afwijking van de financiële verordening in 5 jaar af te schrijven. De incidentele noodzakelijke kosten t.b.v. de aansluiting op de nutsvoorziening ad € 10.000 dekken we binnen de bestaande begroting.

Thema 9: Dorpshuizen

Wat willen we bereiken?

Het doel is goed bezette, zoveel mogelijk zelfvoorzienende en financieel zelfstandige, dorpshuizen met een hoog sociaal rendement.

Ontwikkelingen

We stappen af van het principe om via subsidies geld rond te ponpen voor de verrekening van huur van accommodaties. Het gebruik van de dorpshuizen door gesubsidieerde instellingen en verenigingen willen we behouden en waar mogelijk verhogen. Dit vraagt om een nieuwe financieringsopzet waar we in 2017 het onderzoek naar starten en wat mogelijk een doorloopt vraagt in 2018.

Thema 10: Sport

Wat willen we bereiken?

We willen bereiken dat de inwoners van onze gemeente (meer) gaan sporten, waardoor we een gezonde leefstijl bevorderen en mogelijkheden creëren tot participatie. Specifiek richten we ons op sportparticipatie voor jeugd, ouderen en mensen met een beperking. Daarnaast leggen we door middel van de inzet van combinatiefunctionarissen sport de koppeling tussen sport en tot onderwijs,

welzijn en ruimtelijke ordening. Ingezet wordt op breedtesport, versterking van krimpssport kan daarbij noodzakelijk zijn.

Ontwikkelingen

Gymmaterialen

De gemeente voorziet in mogelijkheden voor bewegingsonderwijs voor scholen, goede materialen horen daarbij. De huidige budgetten voor gymmaterialen zijn structureel te laag. Afgelopen jaar is veel materiaal afgekeurd en spaarzaam vervangen. Desondanks is het budget in 2016 een aantal keer overschreden om toch een minimumniveau te kunnen bieden. Het ophogen van het huidige exploitatiebudget naar toereikend niveau is noodzakelijk om te kunnen blijven voorzien in mogelijkheden voor bewegingsonderwijs. Per gymzaal is in beeld gebracht wat aan materieel nodig is om goed bewegingsonderwijs te geven. De basis is de advieslijst die samen opgesteld is door de Koninklijke Vereniging Lichamelijke Opvoeding een Leverancier van gymmaterialen. Er is € 14.000 aan bestaand budget. We verlagen dit budget tot € 10.000, bedoeld voor de vervanging van klein materiaal als ballen, hoepels e.d. Naast slijtagematerialen is ook in beeld gebracht wat jaarlijks nodig is om groot materiaal als wandrekken, touwen, netten, goals te vervangen. We nemen hiervoor een jaarlijks budget van € 27.000 budget op in de begroting. Met de inzet van het restant uit het bestaande budget van € 4.000 leidt dit tot een structurele extra inzet van € 23.000.

Financieel effect

1. Wensen Nieuw Beleid						
thema	Omschrijving	I/S	2018	2019	2020	2021
Cultuur	Duurzaam inrichten locaties wagenbouwers brabantse dag (investering 70.000 afschrijven in 5 jaar tegen 2% rente (10.000 incidenteel tbv nuts te dekken uit reguliere budgetten)	S	18.902	18.902	18.902	18.902
			18.902	18.902	18.902	18.902
2. Wettelijke en onvermijdbare ontwikkelingen						
thema	Omschrijving	I/S	2018	2019	2020	2021
Sport	Gymmaterialen	S	23.000	23.000	23.000	23.000
			23.000	23.000	23.000	23.000
TOTAAL			41.902	41.902	41.902	41.902

Programma 4. Wonen

Het programma 4 Wonen omvat de volgende thema's:

1. **Volkshuisvesting**
2. **Omgevingsvergunning**
3. **Verkeer**
4. **Openbare ruimte**

Thema 1: Volkshuisvesting

Wat willen we bereiken?

In de in 2013 vastgestelde woonvisie 'een top woonmilieu' zijn er 5 hoofddoelstellingen en tien uitvoeringsdoelstellingen voor het woonbeleid voor de gemeente Heeze-Leende geformuleerd. De hoofddoelstellingen (luisteren naar de woonconsument, bereikbare huurwoningen, nieuwbouw, vitale dorpen en uitvoeringsprogramma), resulteren in uitvoeringsmaatregelen zoals zorgen voor een voldoende passend woningaanbod voor jongeren, zorgen voor voldoende bereikbare huurwoningen voor huishoudens met een lager inkomen etc. Dit moet er toe leiden dat er ook op de lange termijn, in 2030, nog steeds sprake is van een top woonmilieu in Heeze-Leende

Ontwikkelingen

Omgevingsdienst (ODZOB)

We hebben begin 2016 diverse basistaken op het gebied van vergunningen, meldingen, toezicht en handhaving vanwege efficiency en taakverschuiving in mandaat overgedragen aan de ODZOB. Deze taken werden eerder door onszelf uitgevoerd. Het budget in de begroting is niet meer toereikend, door wijzigende regelgeving, met name op het gebied van agrarische vergunningverlening, wordt per aanvraag meer tijd besteed. Ook bij ruimtelijke procedures of bouwaanvragen is vaker advies nodig bij agrarische regelgeving, evenals bij bezwaar- en beroep. Er wordt hierdoor meer beroep op de Odzob gedaan.

Thema 2: Omgevingsvergunning

Wat willen we bereiken?

Het proces omgevingsvergunningen verbeteren en vereenvoudigen. Deze dienstverlening verder uitbreiden om de doorlooptijd van vergunningen te verminderen en het aanvragen van een omgevingsvergunning makkelijker maken.

Ontwikkelingen

Vergunning verlening, toezicht en handhaving

We zien een aantal landelijke ontwikkelingen die impact hebben gehad afgelopen periode maar ook de komende periode nog impact hebben op ons werkveld rondom milieu, vergunningverlening en toezicht & handhaving. We zien dat daarnaast steeds meer druk komt vanuit de agrarische regelgeving, dat klachten, meldingen, zienswijze en bezwaren tegen vergunnings- en handavingsverzoeken toenemen en dat de juridische procedures rondom het sluiten van woningen bij hennepeteelt extra inzet vragen. De Wet kwaliteitsborging, Wet Kwaliteitscriteria komen eraan. Dit vraagt een andere manier van werken, wat extra werkzaamheden met zich meebrengt. We maken dan ook extra middelen vrij voor structurele uitbreiding van de formatie met 1 fte.

De wet VTH is in 2016 in werking getreden. Dit houdt onder andere een wijziging van de Wabo (Wet Algemene Bepalingen Omgevingsrecht) en het Besluit Omgevingsrecht (Bor) in, waarvan de Kwaliteitscriteria een onderdeel zijn. Met de invoering van de wet VTH en het aangepaste besluit omgevingsrecht zijn alle gemeenten en provincies verplicht de uitvoering van taken die in de package deal als basistaken zijn aangemerkt, onder te brengen bij de omgevingsdiensten. Met de voorgestelde wijziging van het Bor per vermoedelijk 1 juli 2017 zal het basistakenpakket daarbij verder toenemen. Daarnaast worden procescriteria gesteld. Door de criteria te volgen, wordt de cyclus, die begint met het opstellen van het beleid en via de uitvoering uiteindelijk leidt tot het bijstellen van het beleid, gesloten. De criteria geven de elementen aan die minimaal aanwezig moeten zijn en ze moeten

worden gebruikt bij het inrichten van de organisatie. Door het wettelijk vastleggen van het basistakenpakket, de procescriteria en het verplicht aansluiten op Inspectieview Milieu ontstaat er een uniform en beter functionerend VTH-stelsel waarvoor gemeenten, provincies en het Rijk gezamenlijk verantwoordelijk zijn. Beoogd is meer eenheid te brengen in de uitvoering en te komen tot minder vrijblijvendheid bij de samenwerking. Tevens komt de Omgevingswet eraan, met deze wet wil de overheid de regels vereenvoudigen en samenvoegen. Naar verwachting treedt de wet in 2019 in werking. In 2018 zullen we ons hierop voorbereiden. In 2019 vraagt dat nog verdere ontwikkeling en opleiding, we maken hiervoor in 2018 en 2019 incidenteel extra middelen vrij.

Digitaliseren van de gebruiksvergunningen

Op grond van de Archiefwet is de gemeente wettelijk verplicht om de archieven openbaar te maken die ouder zijn dan 20 jaar. Alle gebruiksvergunningen en meldingen van Heeze, Leende en Sterksel zullen op een duurzame wijze worden gedigitaliseerd, zodat ze in de nabije toekomst eenvoudiger kunnen worden geraadpleegd.

Thema 3: Verkeer

Wat willen we bereiken?

We willen de verkeersveiligheid vergroten, de bereikbaarheid van de kernen verbeteren en de leefbaarheid verhogen

Ontwikkelingen

Flankerende maatregelen randweg Heeze

Op 13 februari 2017 heeft de gemeenteraad het bestemmingsplan 'De Bulders' vastgesteld. Dit bestemmingsplan maakt de aanleg van een randweg ten zuidwesten van Heeze mogelijk. De randweg zorgt voor een verbinding tussen de Muggenberg en de Leenderweg.

Deze weg heeft twee functies:

1. Ontsluitingsweg van de nieuwe woonwijk De Bulders
2. Nieuwe route voor het doorgaand (vracht) verkeer om de kern van Heeze.

Door de twee functies van de randweg heeft dit gevolgen voor de Muggenberg omdat deze meer verkeer gaat aantrekken. Meer verkeer betekent meer geluid en een grotere verkeerbelasting waardoor eerder vervanging aan de orde is. De bestaande Muggenberg moet in verband met de aanlegjaren en constructieopbouw worden onderscheiden in het Noordelijk deel (vanaf rotonde Geldropseweg tot Kreijl) en het Zuidelijk deel (van Kreijl tot Oude Molen). Het Noordelijk deel is aangelegd in 2000 en 2005. We verwachten dat deze hoogstwaarschijnlijk voldoet. Op dit deel kan daarom volstaan worden met het vervangen van de dek- en tussenlaag. Het zuidelijk deel is aangelegd in de periode 1950-1960. Deze constructie moet hoogstwaarschijnlijk in zijn geheel (incl. fundering) vervangen worden. We gaan dit onderbouwen door asfaltonderzoeken en metingen. We zijn voornemens de Muggenberg uit te voeren met stiller asfalt. Daarnaast geven we vorm aan maatregelen die er voor moeten zorgen dat het doorgaand (vracht)verkeer gestimuleerd wordt om over de randweg te gaan rijden en niet door de kern van Heeze.

Om te zorgen dat tijdig de maatregelen worden genomen, starten we met onderzoeken en vervolgens zullen we gefaseerd de realisatie aanpakken. Het uiteindelijke doel is het verminderen van verkeer in het centrum van Heeze om de verkeersveiligheid en leefbaarheid in de kern te vergroten.

Samenvattend gaan de flankerende ervoor zorgen dat:

- o De Muggenberg meer verkeer aan kan en veilig blijft.
- o Het doorgaand (vracht)verkeer gestimuleerd wordt over de randweg te gaan rijden.
- o De kern verkeersveiliger wordt

We stellen daarom nu voor drie jaar € 50.000 voorbereidingsbudget ter beschikking te stellen vanuit de reserve totaaloplossing verkeer. Dit budget zetten we in voor diverse onderzoeken om te komen tot een separaat inhoudelijk voorstel op welke wijze we ervoor gaan zorgen dat het doorgaand (vracht)verkeer gestimuleerd wordt om over de randweg te gaan rijden en niet door de kern van Heeze. De investering in de muggenberg bedraagt € 700.000, waarbij we de deklaag afschrijven in 15 jaar en de wegconstructie in 50 jaar. We maken structureel ruimte vrij ter dekking van de kapitaallasten en de incidentele winst welke in een later stadium voortvloeit uit onze deelneming in de Bulders storten we later terug in het eigen kapitaal.

Kwaliteitsverbetering zwaarbelaste wegen

De onduidelijke inrichting en de kwaliteit van het wegdek van de langstraat-oostrikkerstraat vragen om een kwaliteitsverbetering. Het is wenselijk om de straat te voorzien van geluid reducerende stenen. Het betreft hier geen onderhoud maar een reconstructie wat betekent dat dit niet is opgenomen in het beheerplan wegen. De herinrichting is geschat op € 650.000 en conform de financiële verordening schrijven we dit af in 50 jaar. Het is een maximaal bedrag dat zich verder zal uit kristalliseren in de komende perioden. Mogelijke dekking uit subsidies en meeliften rioolwerkzaamheden is nu nog niet bekend. Alvorens het wegdek aan te pakken, onderzoeken we in 2017 de kwaliteit van het riool. In geval van riool-reconstructie kan een deel van de verharding ten laste komen van het riool. Verkeerssubsidie voor verbetering van de straat is niet meer vanzelfsprekend. Veelal worden tegenwoordig de aanvragen beoordeeld als onderhoud. Subsidie voor geluidsreductie vraagt ook eerst om nader onderzoek uit te voeren in 2017. Gezien de beschikbare capaciteit en de noodzaak om eerste de muggenberg vorm te geven, in aansluiting op de realisatie van de 'De Bulders' en de Randweg pakken we de kwaliteitsverbetering van de langstraat - oostrikkerstraat op in 2019.

Daarnaast zullen we bezien op welke wijze we in de toekomst bij ontwikkelingen de kwaliteitsverbetering breed kunnen inbedden.

Civiele kunstwerken

De gemeente Heeze-Leende heeft 33 kunstwerken in beheer en onderhoud. De kunstwerken zijn voornamelijk bruggen. We streven ernaar de instandhouding van de kunstwerken op een planmatige en tegen zo laag mogelijke kosten (kortweg: efficiënt en doelmatig beheer) te beheren en onderhouden. Hierbij worden onveilige situaties te allen tijde voorkomen. Jaarlijks is het uitvoeren van beheer en onderhoud aan civiele kunstwerken noodzakelijk. Onderhoud betreft plaatselijke reparaties aan dekken en leuningten ten gevolge van gebruik, reinigen van dekken, betonherstel, aanhelen van verharding bij de overgang weg/brug. Daarnaast is er budget noodzakelijk voor het vervangen van een brug bij einde levensduur. Recentelijk zijn twee bruggen naar voren gekomen welke direct een vervangen moeten worden. We stellen in 2017 een beleidsplan op waarbij we de consequenties in beeld brengen en onderhoud en vervanging uitzuiveren. In opmars naar de begroting 2018 zal meer duidelijk komen of sprake is van en zo ja wat de financiële impact is.

Onderzoeksbudget Poortmannen- Leenderweg

Op 13 februari 2017 is een motie aangenomen waarin om op korte termijn de beste en uitvoerbare route voor verkeer van de Leenderweg naar de Poortmannen te onderzoeken en in beeld te brengen. Een deel van het onderzoek zal in 2017 plaatsvinden met inzet van bestaande middelen. Onderzocht wordt of de ontsluiting achter de gemeentewerf/brandweerkazerne qua maatvoering geschikt te maken is. Echter het is niet ondenkbaar dat er een groter (vervolg)onderzoek moet plaatsvinden waarin meer mogelijkheden onderzocht worden. We maken daarom incidenteel middelen vrij ad € 25.000 welke we dekken uit de reserve totaaloplossing verkeer.

Beheer en beleidsplan wegen

Op 12 december 2016 is het Beheer en beleidsplan Wegen 2017-2021 vastgesteld. Het gekozen ambitieniveau voor de kwaliteit van de wegen is vastgesteld op niveau B (Basis). Om dit ambitieniveau te kunnen garanderen is het noodzakelijk om het onderhoudsbudget te verhogen. Tijdens de begroting 2017 is daarom het structureel budget in 2017 verhoogd naar € 428.500 met een jaarlijkse verhoging van € 50.000 tot € 575.500 in het planjaar 2020. Doelstelling is het stapsgewijs verhogen totdat het benodigde budget van € 710.000 is bereikt, zoals is opgenomen in het beheer en beleidsplan Wegen 2017-2021. In het vastgestelde beleidsplan was de verhoging van € 50.000 in 2021 opgenomen in de financieel overzicht. Hieraan geven we nu uitvoering door middelen hiervoor in te zetten in 2021.

Samen mee naar de A2

Tijdens de behandeling in de raadsvergadering van 12-12-2016 is besloten de 25-jarige investeringslast ten laste te brengen van de bestemmingsreserve totaaloplossing verkeer. Er is wel toegezegd te bezien of het mogelijk is om de 25-jarige investeringslast ten laste te brengen van de structurele begrotingsruimte. Hoewel de begrotingsruimte vanaf 2019 voldoende lijkt te zijn deze last op te vangen adviseren we u dit niet te doen gezien de mogelijke ontwikkelingen op de indexering en de onzekere stijging op de inkomsten.

Urgentiegebied Sterksel Oost

In 2017 is het verbeterplan 'urgentiegebied sterksel oost' opgesteld. Op basis van het verbeterplan is een vervolgtraject gestart waarbij verder gedetailleerd onderzoek wordt uitgevoerd naar de mogelijkheden ter verbetering van de bereikbaarheid van de agrarische bedrijven in het gebied Sterksel Oost. De geschatte kosten voor het uitvoeren van dit onderzoek bedragen ongeveer € 30.000 en dekken we uit de reserve 'Totaaloplossing verkeersproblematiek'. Op basis van dit nader onderzoek wordt besloten het project 'Urgentiegebied Sterksel Oost' te vervolgen. Hierbij is de intentie om geld vrij te maken uit de reserve 'Totaaloplossing verkeersproblematiek', echter hiervoor besluit de Raad separaat o.b.v. een voorstel.

Financiële impact

1. Wensen Nieuw Beleid						
thema	Omschrijving	I/S	2018	2019	2020	2021
Verkeer	Flankerende maatregelen randweg Heeze (550.000 wegreconstructie muggenberg, 50 jaar, 2% rente) (150.000 deklaagvervanging muggenberg 15 jaar, 2% rente)	S	35.000	34.580	34.160	33.520
Openbare ruimte	Beheer en vervanging civiele kunstwerken	S	pm	pm	pm	pm
Openbare ruimte	Verbeteren kwaliteit langstraat/oostrikkerstraat (650.000, 50 jaar, 2% rente)	S		26.000	25.740	25.480
			35.000	60.580	59.900	59.000
2. Wettelijke en onvermijdbare ontwikkelingen						
thema	Omschrijving	I/S	2018	2019	2020	2021
Volkshuisvesting	Verhogen budget Odzob	S	55.825	56.383	56.947	57.517
Omgevingsvergunning	Digitalisering gebruiksvaardigheden en meldingen	I	15.000	8.000		
Omgevingsvergunning	Omgevingswet	I	12.500	12.500		
Omgevingsvergunning	1 fte handhaving		65.000	66.300	67.626	68.979
Openbare ruimte	Beheer en onderhoud wegen, storting onderhoudsfonds, cfm besluit 8 nov 2016 beheer en beleidsplan wegen 2017-2020	I				50.000
			148.325	143.183	124.573	176.496
3. Ruimte bestaand beleid						
thema	Omschrijving	I/S	2018	2019	2020	2021
Verkeer	Mre Mobiliteit (zie toelichting in programma 1 budget MRE)	S	10.000	10.100	10.201	10.303
			10.000	10.100	10.201	10.303
	TOTAAL		193.325	213.863	194.674	245.799

Programma 5. Werken

Algemene omschrijving

Het programma 5 Werken omvat de volgende thema's

1. Economische zaken
2. Recreatie en toerisme
3. Participatie

Voor programma 5 zijn specifieke indicatoren door de Raad benoemd. Deze prestatie-indicatoren nemen we in de kadernota 2018 op. Het totale pallet aan beleidsindicatoren (cfm BBV voorschriften) komt in de begroting 2018 aan bod.

Thema 1: Economische zaken

Wat willen we bereiken?

De gemeente Heeze-Leende wil haar economische vitaliteit behouden en waar mogelijk deze vitaliteit versterken in het kader van de Structuurvisie. Een gezond en actief ondernemersklimaat draagt bij aan de leefbaarheid en weerbaarheid van de gemeente en haar inwoners. Ondernemers zorgen hierbij zoveel mogelijk zelf en waar mogelijk met elkaar voor een sterke en dynamische lokale en regionale economie. De gemeente faciliteert en stimuleert ondernemers waar mogelijk.

Ontwikkelingen

Centrummanagement

Centrummanagement vormt steeds meer de spil van een goed beheer of goed ondernemen binnen winkelgebieden. Het zorgt voor bundeling van krachten en zorgt voor een positieve ontwikkeling van het winkelgebied. Centrummanagement is het antwoord op de toenemende vraag naar de verdere professionalisering van de winkeliersverenigingen. In het kader van de leefbaarheid is het belangrijk om te komen tot een economisch krachtig kernwinkelgebied. Centrummanagement is een structureel samenwerkingsverband van publieke en private partijen dat, op basis van gelijkwaardigheid en met een gezamenlijke inzet van middelen, de aantrekkingskracht en daarmee het economisch functioneren van het centrum versterkt. Momenteel onderzoekt de Heezer Winkeliers Vereniging de wijze waarop centrummanagement kan worden ingevoerd en gefinancierd

Dit sluit aan op de samenwerkingen die we in het buitengebied reeds vormgeven. Heeze-Leende heeft een groot en kwalitatief hoogwaardig landelijk gebied en in samenwerking met de gebiedspartners zoals Streekcoöperatie Boven-Dommel, terreineigenaren, waterschap, ZLTO, Recreatief Heeze-Leende en Strabrechtse Heide-gemeentes, werken we aan projecten. Enerzijds om het landelijk gebied te versterken en anderzijds om het economische en recreatief beter uit te nutten

Indicatoren

nr	Omschrijving	Bron	Uitgangssituatie		Realisatie 2015	Realisatie 2016	Raming 2017	Raming 2018
1	Lokale werkgelegenheid	Kamer van Koophandel / LISA	Totaal aantal banen Heeze-Leende		6290	6110		
			Aantal arbeidsplaatsen in sectoren	Recreatie en Toerisme	480	*	500	505
				Zorg	1568	*	1568	1568
				Innovatie	74	*	76	80
2.	Leegstand	Wergroep Leegstand	Aantal leegstaande bedrijfspanden	Bedrijventerreinen (bedrijfspanden + kantoorpanden)	10	8	8	8
				Kernwinkelgebied	8	3	4	5

Toelichting

- De cijfers van het aantal arbeidsplaatsen per sector zijn momenteel nog niet ontvangen. De verwachte groei voor recreatie en toerisme is 4% en zorg en innovatie verwachten we stabiel.
- De cijfers van de leegstand zijn tot stand gekomen op basis van een inventarisatie van leegstaande bedrijfs- en kantoorruimtes zoals aangeboden op internet. We zetten in op het niet verder toenemen van leegstand.

Thema 2: Recreatie en toerisme

Wat willen we bereiken?

Een sterke toeristisch recreatieve sector die aansluit bij het groene karakter van onze gemeente, draagt bij aan de lokale economie en het welzijn van de eigen inwoners. De sector leidt immers niet alleen tot werkgelegenheid en kansen voor ondernemers, maar het zorgt er ook voor dat de gemeente een bruisend palet aan activiteiten biedt voor de eigen inwoners en daarmee een aantrekkelijke woon- en werkplaats is. Daarnaast willen we gevarieerde en veilige speelvoorzieningen aanbieden met als doel dat kinderen en jeugd zich sociaal en fysiek kunnen ontwikkelen en ontspannen.

Ontwikkelingen

In 2017 ontwikkelen we het bomenbeleidsplan; een visie op het onderhoud van bomen. Op basis van dit plan komen we op een later tijdstip met de uitwerking of en welke financiële impact dit heeft voor 2018 en verder.

Indicatoren

nr	Omschrijving	Bron	Uitgangssituatie	Realisatie 2015	Realisatie 2016	Raming 2017	Raming 2018
1	verblijfsrecreatie	inkomsten toeristen belasting	Aantal verblijfsrecreanten	161.938	177.338	170.136	182.000
2	Palet aan Activiteiten	Aanvragen evenements vergunning	Aantal bovenlokale evenementen	10	10	10	10

Toelichting

- Hoewel we dit nog niet helemaal terugzien in de realisatie, spreken we een ambitie uit van een stijging van 2,5% toeristenbelasting dit conform de voorgaande jaren.
- Naar alle waarschijnlijkheid zal het aantal en de omvang van de bovengenoemde evenementen niet toe- of afnemen. Het zijn jaarlijks terugkerende evenementen met een stabiel profiel. Uiteraard is het mogelijk dat in de toekomst een van de evenementen wordt afgelast of dat er een nieuw initiatief ontstaat. Vooralsnog is hier geen sprake van. Het aantal aangevraagde evenementvergunningen bedraagt 40 ex kermessen. 10 daarvan kunnen worden aangemerkt als bovenlokale evenementen.

Thema 3: Participatie

Wat willen we bereiken?

De inwoners van Heeze-Leende vormen een vitale gemeenschap. Zij zorgen zelf voor de nodige middelen van bestaan en geven zelf invulling aan hun arbeidsparticipatie. Waar mogelijk betaald, waar nodig onbetaald. Wanneer dat niet zelfstandig lukt, kunnen zij terugvallen op de gemeente. Die biedt steun om naar vermogen te participeren op de arbeidsmarkt. Die biedt ook een individueel financieel vangnet. Mensen die in Nederland inburgeren, bieden we huisvesting en dienen de Nederlandse taal te beheersen. Ook brengen we ze bij hoe onze samenleving in elkaar steekt, opdat zij zelfstandig hun weg kunnen vinden.

Ontwikkelingen

Beschut werken

Beschut Werken is als mogelijkheid opgenomen in de Participatiewet, ter vervanging van de afbouw wsw. Gemeenten hebben hieraan nauwelijks invulling gegeven vanwege de zeer hoge gemeentelijke bijdrage. Gemeenten zijn nl. verplicht die te garanderen tot het eind dienstverband. Het Rijk heeft uiteindelijk per 1-1-2017 gemeenten de verplichting opgelegd om Beschut Werken uit te voeren. Het aantal te plaatsen personen stijgt in de komende jaren, maar tot nu toe zijn slechts het aantal 2017 (1) en 2018 (2) door het Rijk bekend gemaakt dat door de ons bewerkstelligd dient te worden. Voor de kadernota gaan we vooralsnog uit van structureel 2 personen.

Buig

Iedereen die recht heeft op een uitkering PW, loaw of loaz (gezamenlijk de gebundelde uitkering BUIG) kan er een beroep op doen. Ter dekking van deze kosten ontvangen gemeenten een budget BUIG. Dat is voor onze gemeente volledig gebaseerd op het aandeel in de landelijke bijstandslasten in het jaar t-2.) Als gevolg van de slechte situatie op de lokale arbeidsmarkt zijn de bijstandslasten in 2016 meer toegenomen dan landelijk. In 2017 zullen de uitkeringslasten naar verwachting ook meer toenemen dan landelijk omdat er een inhaalslag gemaakt moet worden bij de opvang van statushouders. Nagenoeg alle statushouders zijn in eerste instantie afhankelijk van een bijstandsuitkering. Voor een deel van de gemeentelijke meerkosten kunnen we onder voorwaarden gedeeltelijk een beroep doen op de Vangnetregeling Buig. Dit betekent dat de relatief grote toename van de bijstandslasten in 2016 (en waarschijnlijk ook in 2017) pas vanaf 2018 zal leiden tot een hoger budget. Hierdoor zijn de uitkeringslasten in 2017 en 2018 naar verwachting €100.000 respectievelijk € 50.000 hoger dan het toegekende budget. Hierbij is het vangnet reeds aangewend als dekking voor de gestegen uitkeringslasten. Het tekort over 2017 is reeds in de begroting 2017 verwerkt.

	macro lasten BUIG	BUIG HL	Lasten HL	tekort HL	%tekort	vangnet	budgetaandeel	aandeel lasten
2015	5.703.265.320	1.487.245	1.536.466	49.221	3,31%		0,03%	0,03%
2016	5.750.000.000	1.418.455	1.614.908	196.453	13,85%	90.068	0,02%	0,03%
2017	5.807.800.000	1.549.082	1.725.000	175.918	11,36%	49.232	0,03%	0,03%
2018	5.900.000.000	1.660.000	1.750.000	90.000	5,42%		0,03%	0,03%
2019	6.000.000.000	1.782.000	1.750.000	-32.000	-1,80%		0,03%	0,03%

Re-integratie

Vanuit de Participatiewet hebben we de opdracht om onze inwoners (uitkeringsgerechtigden en niet uitkeringsgerechtigden te laten participeren in de samenleving. Hiervoor ontvangen we het participatiebudget. Dit is een integratie uitkering die de gemeente ontvangt vanuit het gemeentefonds. Vanuit de visie van het Rijk zijn het participatiebudget en budget BUIG aan elkaar verbonden. Het optimaal inzetten van het participatiebudget zal ertoe leiden dat de uitkeringslasten BUIG afnemen waardoor door de betreffende gemeente geld overhoudt op het budget BUIG. Dit verband is echter alleen van toepassing op grotere gemeenten (meer dan 40.000 inwoners).

De rijksbijdrage Participatiemiddelen is met de nieuwe financiële verdeelsleutel zeer fors verlaagd. In 2016 hebben we daarom middelen vrijgemaakt voor een offensief re-integratiebeleid in 2016/2017 als instrument om de Buig-lasten zoveel mogelijk te beperken. Onze inzet is zowel lokaal (arbeidsmakelaar, projecten), als regionaal (Regionaal Werkbedrijf, Participatiebedrijf) gericht. Het bijdragen aan de Banenafpraak is een verplichting, die rechtstreeks voortvloeit uit de Participatiewet.

Met de pilot arbeidsmakelaar voorzien we o.a. in de bijdrage werkgeversdienstverlening voor 04-Werkt. We zetten deze pilot voort in 2018 e.v. (€ 25.000 2018 / € 35.000 2019). De start van het Regionaal Werkbedrijf is gefinancierd met een startbudget van het Rijk. Deze middelen lopen af in 2017. Vanaf 2018 maken we binnen de gemeentebegroting deze middelen vrij (€ 8.000).

Het Participatiebedrijf krijgt in 2017 gestalte als organisatie voor uitvoering Participatiewet. Daarmee geven we invulling aan de oproep van de gemeenteraad om hiervoor maximaal gebruik te maken van de meerwaarde van Ergon. We verwachten dat dit vraagt om een gemeentelijke bijdrage ad € 6.000.

We zetten extra in op loonkostensubsidie als instrument om mensen –naar vermogen- maximaal aan het werk te helpen. De uitvoering van deze regeling is regeltechnisch en arbeidsintensief en daarom

regionaal ondergebracht bij het Participatiebedrijf (GRWRE). De kosten hiervan bedragen naar schatting €24.000.

De inzet van de re-integratie instrumenten tezamen leidt tot een extra last van € 63.000 in 2018 en € 73.000 structureel. We verwachten ook dat de inzet van deze instrumenten zal leiden tot minder inzet van de huidige re-integratie activiteiten (inkoop losse trajecten en re-integratieprojecten) waardoor de lasten per saldo in 2018 € 33.000 toenemen en € 40.000 structureel. Hiernaast zijn er incidentele middelen beschikbaar voor participatie van statushouders. Deze middelen komen beschikbaar vanuit de integratie uitkering verhoogde asielopvang.

Indicatoren

Ontwikkeling BUIG klanten

	Aantal begin	Instroom	Instroom statushouders	Uitstroom totaal	Uitstroom naar werk	Part-time werk	Aantal eind
Indicator 2017	120	67	35	65	20	21	122
Prognose 2017	119	60	35	50	20	21	134
Indicator 2018	134	50	20	60	25	20	124

Opbouw trajecten

	Totaal	Trajecten naar betaalde arbeid	Trajecten naar onbetaalde arbeid	Zorgtraject	Geen traject
Indicator 2017	122	54	10	48	10
Prognose 2017	134	55	15	50	14
Prognose/indicator 2018	124	50	15	45	14

Toelichting

De ontwikkeling van de indicatoren sluit aan bij de ontwikkeling van de Buig-lasten welke onder de ontwikkelingen zijn beschreven.

Handhaving

indicator 2017	Nieuwe aanvragen	Lopende uitkeringen
Totale onderzoeken	4	3
Uitkering niet toegekend	2	
Uitkering toegekend/voorzetting	2	1
Uitkering gewijzigd/beeindigd		2
Besparing uitkeringsgelden	30.000	30.000

Minimabeleid

	Aanvragen bijzondere bijstand	Waarvan toegekend	Deelnemers kinder participatie	Evt. deelnemers tegemoetkoming ziektekosten
Indicator 2017	150	118	25	150
Prognose 2017	150	118	25	120
Indicator 2018	140	110	30	150

Toelichting

In 2016 is een achterstand ontstaan in de opvang van de statushouders die in de loop van 2017 ingelopen worden. Statushouders ontvangen bijzonder bijstand voor woninginrichting en middelen voor eerste levensonderhoud. Daarmee is de verwachting dat de aanvragen vanaf 2018 licht dalen. In 2017 zien we in dat het afschaffen van de vermogensvrijstelling en de gerichte campagne een effect lijken te hebben. Echter een collectieve zorgverzekering heeft even tijd nodig zich te bewijzen. Het ligt daarom in de lijn der verwachtingen dat het aantal deelnemers de komende jaren zal toenemen. De indicator 2018 stellen we dan ook gelijk aan de indicator 2017.

Schuldhelpverlening

	Lopende trajecten 1/1	Aanvragen	Advies W&I	Traject Kredietbank	Traject Lumens	Ingetrokken / uitval	Uitstroom	Lopende trajecten 31-12
Indicator 2017	8	20	4	15	5	4	15	9
Prognose 2017	7	20	4	15	5	4	14	9
Indicator 2018	9	20	4	15	5	4	16	9

Toelichting

De trajecten schuldhelpverlening ontwikkelingen zich in 2017 naar verwachting conform de prognose. Daarmee zijn de verwachtingen voor 2018 constant aan 2017.

Financiële impact

1. Wensen Nieuw Beleid							
2. Wettelijke en onvermijdbare ontwikkelingen							
thema	Omschrijving	I/S	2018	2019	2020	2021	
participatie	Beschut werken	S	40.000	40.000	40.000	40.000	
			40.000	40.000	40.000	40.000	
3. Ruimte bestaand beleid							
thema	Omschrijving	I/S	2018	2019	2020	2021	
participatie	Buig	I	50.000				
participatie	Reintegratie	S	33.000	40.000	40.000	40.000	
			83.000	40.000	40.000	40.000	
TOTAAL			123.000	80.000	80.000	80.000	

Programma 6. Duurzaamheid

Algemene Omschrijving

Het programma Duurzaamheid omvat de thema's:

1. Milieu
2. Afval
3. Maatschappelijk verantwoord ondernemen
4. Water
5. Ruimtelijke ordening

Thema 1: Milieu

Wat willen we bereiken?

In het coalitieakkoord 2014 -2018 'Koersvast in sterk veranderende tijden' is het kenmerk 'Gedreven' opgenomen: "Gedreven om Heeze-Leende een groene, leefbare en aantrekkelijke gemeente te laten blijven met een dorps en eigen karakter dat gekoesterd moet worden". Een groen en leefbaar Heeze-Leende betekent dat inwoners en niet inwoners in een zo goed mogelijk woon- en leefklimaat moeten kunnen wonen, werken en recreëren. Inwoners en niet inwoners moeten nu maar ook in de toekomst in goede gezondheid kunnen wonen, werken en recreëren in de gemeente Heeze-Leende.

Ontwikkelingen

Binnen het thema milieu, maar hieraan gerelateerd ook binnen thema's verkeer, ruimtelijke ordening, afval etc. speelt duurzaamheid een belangrijke rol. Omdat we duurzaamheid in basis verantwoord worden onder het thema milieu, nemen we de ontwikkelingen in breedste zin onder dit thema op.

De klimaatverandering zorgt ervoor dat duurzaamheid een steeds belangrijker onderwerp wordt. De gevolgen van de opwarming van de aarde zijn al merkbaar. Redelijk recent nog in de gemeente Heeze-Leende, namelijk de hagelstorm van juni 2016. Maar ook verdroging van gebieden met alle negatieve gevolgen voor natuur en landbouw. Of de wateroverlast door zeer hevige regenbuien. Dat het klimaat aan het veranderen is een feit. Dit is niet meer tegen te gaan. Het is nu zaak om gezamenlijk de gevolgen van de klimaatverandering zoveel mogelijk te beperken. Het treffen van maatregelen is nodig.

We voeren momenteel duurzaamheidsmaatregelen uit. Echter deze zijn niet via een plan gestructureerd. Of deze maatregelen voldoende zijn om aan de (Europese)doelstellingen te kunnen is nog onvoldoende in beeld. Duurzaamheid is een containerbegrip en daarom heel breed. Alles is onder duurzaamheid te scharen. Dat is meteen ook de valkuil waar we voor zullen moeten waken. We vinden het daarom belangrijk een duurzaamheidsbeleid vast te stellen dat bijdraagt aan het beperken van de gevolgen van de klimaatveranderingen en dat past bij onze gemeente zodat we gestructureerd de verdere uitvoering vorm geven en kunnen sturen. Aan de hand van de ambitie die we vaststellen in het duurzaamheidsbeleid bepalen we onze (passende) gemeentelijke rol (uitvoerend, faciliteren, regisserend). Deze kan op onderdelen verschillend zijn.

Inhoudelijk spelen de onderstaande ontwikkelingen als het gaat om duurzaamheid:

Energietransitie

Een belangrijke ontwikkeling is de overstap van fossiele brandstoffen naar duurzaam opgewekte energie. De zogenoemde 'Energietransitie'. In 2016 kreeg de regio de uitdaging om te zorgen dat de regio zo snel mogelijk energie neutraal is. Via het project 'Ruimte voor Energie' maakt Metropool Regio Eindhoven inzichtelijk wat dit in grote lijnen betekent voor de regio. Uit het project komt dat de regio flink moet gaan besparen, maar zelfs na besparen moet er nog duurzame energie worden opgewekt om aan de totale vraag van de regio te voldoen. Een grote uitdaging ligt er voor de regio en dus ook voor de gemeente Heeze-Leende. Hierbij spelen vragen als: "Hoe gaat dit worden aangepakt? Wat gaat het betekenen voor de gemeente Heeze-Leende? Wie zijn binnen de gemeente er allemaal nodig om deze uitdaging te voltooien?"

Ruimtelijke ordening

De energietransitie zorgt voor een grote impact binnen de ruimtelijke ordening. De huidige manier van denken binnen de ruimtelijke ordening moet anders. Maar ook andere gevolgen van de klimaatverandering, zoals overlast door water, verdroging, warmte in stedelijke gebied etc. hebben invloed op de ruimtelijke ordening. De Metropool Regio Eindhoven brengt de mogelijke gevolgen en oplossingen in beeld in de Provinciale Strategie Ruimte.

Afval (huishoudelijk)

In regionale afspraken staat dat de gemeenten in 2030 nog maar 5% restafval inzamelen. De laatste gezette stap is het tegelijkertijd ophalen van PMD (Plastic, Metaal en Drankkartons) waardoor binnen de gemeente Heeze-Leende de volgende gescheiden afvalstromen zijn: papier, GFT, glas, PMD, luiers / incontinentiemateriaal en restafval.

Verkeer

De ontwikkelingen op gebied van verkeer gaan snel. De elektrische auto is in opmars. Maar ook andere alternatieve brandstoffen naast elektriciteit zijn in ontwikkeling zoals bijvoorbeeld waterstof en mierenzuur.

Vanuit het vrijvallende MRE budget (zie programma 1) maken we € 20.000 vrij dat we voor een deel inzetten om te komen tot een duurzaamheidsbeleid. De kosten voor de daadwerkelijke uitvoering geven we per project vorm.

Financiële impact

1. Wensen Nieuw Beleid						
2. Wettelijke en onvermijdbare ontwikkelingen						
3. Ruimte bestaand beleid						
thema	Omschrijving	I/S	2018	2019	2020	2021
Milieu	advieskosten milieutaken/duurzaamheid	S	20.000	20.200	20.402	20.606
			20.000	20.200	20.402	20.606
TOTAAL			20.000	20.200	20.402	20.606

Programma 7. Financiën

Algemene omschrijving

Het programma Financiën omvat de thema's:

1. **Algemene Dekkingsmiddel**
2. -
3. Overhead
4. Onvoorzien

Thema 1: Algemene uitkering

Wat willen we bereiken?

- Lokale heffingen: Een aanvaardbare belastingdruk in de gemeente Heeze-Leende, waarbij we onze burgers een goed voorzieningenniveau kunnen bieden.
- Algemene uitkering: Het zo goed mogelijk prognosticeren en beheren van de Algemene Uitkering Gemeentefonds (de belangrijkste inkomstenbron van de gemeente) om een betrouwbaar financieel perspectief te bieden.
- Treasury: De treasury functie voert financiering, cashmanagement en renterisicobeheer uit met als doel te voorzien in de behoefte aan vreemd vermogen tegen zo laag mogelijke kosten en om de renterisico's zo veel als mogelijk te beperken.

Ontwikkelingen

De ontwikkelingen en gevolgen voortkomend uit de meicirculaire stellen we middels een addendum ter beschikking. Momenteel is de informatie nog niet voorhanden.

6. Financieel overzicht

6.1 Totaaloverzicht zonder effect meicirculaire

P	Omschrijving	I/ S	2018	2019	2020	2021
1	Wilde Zwijnenplan	S	5.000	5.000	5.000	5.000
1	Structureel voortzetten gastvrouw/gastheer (schaal 5 voor 1,2 fte)	S	66.731	67.275	67.948	68.627
3	Duurzaam inrichten locaties wagenbouwers brabantse dag (investering 70.000 afschrijven in 5 jaar tegen 2% rente (10.000 incidenteel tbv nuts te dekken uit reguliere budgetten)	S	18.902	18.902	18.902	18.902
4	Flankerende maatregelen randweg Heeze (550.000 wegreconstructie muggenberg, 50 jaar, 2% rente) (150.000 deklaagvervanging muggenberg 15 jaar, 2% rente) (3 jaar 50.000 voorbereidingskosten, te dekken uit reserve totaalopl. Verkeer)	S	35.000	34.580	34.160	33.520
4	Verbeteren kwaliteit langstraat/oostrikkerstraat (650.000, 50 jaar, 2 % rente)	S		26.000	25.740	25.480
TOTAAL			125.633	151.757	151.750	151.529
2. Wettelijke en onvermijdbare ontwikkelingen						
P	Omschrijving	I/ S	2018	2019	2020	2021
3	Gymmaterialen	S	23.000	23.000	23.000	23.000
4	Beheer en onderhoud wegen, storting onderhoudsfonds, cfm besluit 8 nov 2016 beheer en beleidsplan wegen 2017-2020	I				50.000
4	Digitalisering gebruiksvergunningen en meldingen	I	15.000	8.000		
4	Verhogen budget Odzob	S	55.825	56.383	56.947	57.517
4	Omgevingswet	I	12.500	12.500		
4	1 fte handhaving	S	65.000	66.300	67.626	68.979
5	Beschut werken	S	40.000	40.000	40.000	40.000
TOTAAL			211.325	206.183	187.573	239.496
3. Ruimte bestaand beleid						
P	Omschrijving	I/ S	2018	2019	2020	2021
1	vrijval post overdrachtstaken MRE	S	-63.496	-64.131	-64.773	-64.742
4	Mre Mobiliteit	S	10.000	10.100	10.201	10.303
5	Buig	I	50.000			
5	Reintegratie	S	33.000	40.000	40.000	40.000
6	advieskosten milieutaken/duurzaamheid	S	20.000	20.200	20.402	20.606
TOTAAL			49.504	6.169	5.830	6.167
EINDTOTAAL WENSEN			386.462	364.109	345.153	397.192
Technische uitgangspunten incl. GRP			134.000	135.000	136.000	306.000
TOTAAL FINANCIEEL BESLAG			520.462	499.109	481.153	703.192
Beschikbaar o.b.v. actualisatie financieel kader (zie bijlage 1)			-522.092	-523.574	-904.777	-872.079
Prognose Meerjarenbeeld			-1.630	-24.465	-423.624	-168.887

6.2 Effecten meicirculaire op de kadernota

De meicirculaire is op het moment van opstellen van de Kadernota nog niet verschenen. De uitkomst voor Heeze-Leende is dan ook nog onbekend.

De gegevens uit de meicirculaire worden verwerkt en voorafgaand aan de raadsvergadering in de vorm van een addendum aangeboden. Op dat moment presenteren we een geactualiseerd financieel perspectief.

BIJLAGE 1. Overzicht besluitvorming (meerjarenperspectief)

Onderstaand de structurele effecten van besluiten welke genomen zijn na vaststelling van de begroting 2017-2020. De effecten voor 2017 zijn verwerkt in de 1^e bestuursrapportage 2017. In de 1^e bestuursrapportage is vermeld dat het structurele effect wordt opgenomen in de kadernota 2018.

Geprognosticeerd meerjarenbeeld		2018	2019	2020	2021
Beginstand Vastgestelde MJB 2017-2020		-579.884	-607.734	-942.904	-942.904
1. effecten 2e bestuursrapportage 2016 incl addendum		-6.500	-6.500	-10.000	-10.000
2. Wijzigingen n.a.v raadsbesluiten		49.096	-18.064	-60.939	32.120
	Gewijzigde programmabegroting 2017 GRS A2 (342380)	-25.472	-103.739	-160.059	-67.000
	Strategisch plan GRWRE (345977)	65.568	76.675	90.120	90.120
	Corr. Begroting 2017 routestructuren	9.000	9.000	9.000	9.000
3. Wijzigingen n.a.v collegebesluiten		15.196	108.724	109.066	48.705
	In dienst nemen combinatiefunctionarissen	-18.672	73.458	74.463	67.677
	Decembercirculaire	-3.681	-2.656	-2.692	-2.692
	Kadernota VRBZO verhogen gemeentelijke bijdrage	5.698	5.698	5.698	5.698
	fin afw. Aanleg hockeyveld, effect jaarschijf 2021	0	0	0	15.000
	Verkoop grond effect verlagen opbrengst erfpacht grond	320	320	320	320
	Conceptbegroting 2018 MRE*	5.157	5.157	5.157	5.157
	Conceptbegroting 2018 GRS A2*	26.000	26.000	25.000	-44.000
	Regionaal Informatie en Expertise Centrum inzake verhoging gemeentelijke bijdrage	374	747	1.121	1.544
Geactualiseerde prognose meerjarenbeeld o.b.v reeds genomen besluiten		-522.092	-523.574	-904.777	-872.079

BIJLAGE 2: Financieel overzicht per programma begroting 2017

Om u een beeld te geven van de beschikbare middelen lopend beleid, geven we u op de volgende drie pagina's het overzicht per programma van de begroting 2017 zoals deze door de Raad is vastgesteld. Vanaf 2017 presenteren we dit op taakveld.

TAAKVELDEN	LASTEN			
	2017	2018	2019	2020
0. Bestuur en ondersteuning	9.804.822,13	9.412.222,39	9.349.613,39	9.322.908,39
0.1 Bestuur	1.258.396,00	1.301.615,00	1.313.249,00	1.314.187,00
0.2 Burgerzaken	468.643,00	467.760,00	427.471,00	416.013,00
0.3 Beheer overige gebouwen en gronden	37.754,00	31.867,00	32.185,00	32.508,00
0.4 Overhead	5.652.195,00	5.589.903,00	5.554.849,00	5.544.158,00
0.5 Treasury	2.052.924,13	1.874.827,39	1.798.054,39	1.734.699,39
0.61 OZB woningen	31.343,00	31.656,00	31.973,00	32.293,00
0.62 OZB niet-woningen	-	-	-	-
0.63 Parkeerbelasting	-	-	-	-
0.64 Belastingen overig	5.815,00	5.873,00	5.932,00	5.991,00
0.7 Algemene uitkering en overige uitkeringen gemeentefonds	-	-	-	-
0.8 Overige baten en lasten	11.208,00	43.377,00	49.556,00	36.715,00
0.9 Vennootschapsbelasting (VpB)	-	-	-	-
0.10 Mutaties reserves	286.544,00	65.344,00	136.344,00	206.344,00
0.11 Resultaat van de rekening van baten en lasten	-	-	-	-
1. Veiligheid	1.126.071,00	1.074.852,00	1.075.515,00	1.107.902,00
1.1 Crisisbeheersing en brandweer	947.139,00	897.402,00	905.411,00	936.833,00
1.2 Openbare orde en veiligheid	178.932,00	177.450,00	170.104,00	171.069,00
2. Verkeer, vervoer en waterstaat	1.852.028,00	1.875.144,00	1.948.803,00	2.003.451,00
2.1 Verkeer en vervoer	1.757.738,00	1.779.999,00	1.852.794,00	1.906.570,00
2.2 Parkeren	-	-	-	-
2.3 Recreatieve havens	-	-	-	-
2.4 Economische havens en waterwegen	85.490,00	86.345,00	87.209,00	88.081,00
2.5 Openbaar vervoer	8.800,00	8.800,00	8.800,00	8.800,00
3. Economie	1.207.540,00	733.315,00	719.986,00	720.836,00
3.1 Economische ontwikkeling	73.934,00	74.673,00	75.420,00	76.174,00
3.2 Fysieke bedrijfsinfrastructuur	887.337,00	421.478,00	405.781,00	405.279,00
3.3 Bedrijvenloket en bedrijfsregelingen	57.490,00	57.973,00	58.461,00	58.953,00
3.4 Economische promotie	188.779,00	179.191,00	180.324,00	180.430,00
4. Onderwijs	1.603.097,00	1.587.156,00	1.461.012,00	1.477.908,00
4.1 Openbaar basisonderwijs	-	-	-	-
4.2 Onderwijshuisvesting	936.802,00	927.556,00	926.442,00	928.675,00
4.3 Onderwijsbeleid en leerlingzaken	666.295,00	659.600,00	534.570,00	549.233,00
5. Sport, cultuur en recreatie	2.139.620,37	2.142.682,64	2.149.227,68	2.160.309,98
5.1 Sportbeleid en activering	16.051,00	14.191,00	6.718,00	6.745,00
5.2 Sportaccommodaties	785.958,65	786.571,65	780.722,65	779.281,65
5.3 Cultuurpresentatie, cultuurproductie en cultuurparticipatie	126.822,00	127.596,00	128.377,00	129.166,00
5.4 Musea	72.470,00	73.195,00	73.927,00	74.667,00
5.5 Cultureel erfgoed	81.632,00	82.295,00	90.464,00	91.141,00
5.6 Media	220.251,72	224.475,99	226.659,03	228.863,33
5.7 Openbaar groen en (openlucht) recreatie	836.435,00	834.358,00	842.360,00	850.446,00
6. Sociaal domein	10.845.137,00	9.845.163,00	9.817.923,00	9.780.438,00
6.1 Samenkracht en burgerparticipatie	3.157.144,00	2.133.338,00	2.141.001,00	2.162.375,00
6.2 Wijkteams	472.932,00	624.313,00	612.098,00	612.457,00
6.3 Inkomensregelingen	2.457.015,00	2.472.175,00	2.515.175,00	2.515.175,00
6.4 Begeleide participatie	1.242.326,00	1.152.000,00	1.080.187,00	1.012.793,00
6.5 Arbeidsparticipatie	148.000,00	150.000,00	155.000,00	160.000,00
6.6 Maatwerkvoorzieningen (WMO)	537.206,00	512.689,00	512.076,00	513.497,00
6.71 Maatwerkdienstverlening 18+	1.404.779,00	1.406.500,00	1.408.238,00	1.409.993,00
6.72 Maatwerkdienstverlening 18-	1.228.569,00	1.196.982,00	1.196.982,00	1.196.982,00
6.81 Geëscaleerde zorg 18+	-	-	-	-
6.82 Geëscaleerde zorg 18-	197.166,00	197.166,00	197.166,00	197.166,00
7. Volksgezondheid en milieu	3.201.483,00	3.200.246,00	3.325.083,00	3.058.303,00
7.1 Volksgezondheid	457.986,00	460.775,00	463.592,00	466.436,00
7.2 Riolering	1.514.930,00	1.499.310,00	1.609.618,00	1.346.653,00
7.3 Afval	1.095.285,00	1.106.238,00	1.117.300,00	1.128.473,00
7.4 Milieubeheer	122.639,00	123.301,00	123.971,00	106.159,00
7.5 Begraafplaatsen en crematoria	10.643,00	10.622,00	10.602,00	10.582,00
8. Volkshuisvesting, ruimtelijke ordening en stedelijke vernieuwing	2.161.404,00	2.703.178,00	1.509.594,00	1.669.762,00
8.1 Ruimtelijke Ordening	329.409,00	312.256,00	312.950,00	315.900,00
8.2 Grondexploitatie (niet-bedrijven terreinen)	1.148.001,00	1.757.382,00	618.110,00	774.947,00
8.3 Wonen en bouwen	683.994,00	633.540,00	578.534,00	578.915,00
TOTALEN	33.941.202,50	32.573.959,03	31.356.757,07	31.301.818,37

TAAKVELDEN	BATEN			
	2017	2018	2019	2020
0. Bestuur en ondersteuning	25.148.462,89-	23.959.597,89-	23.860.718,89-	23.958.527,89-
0.1 Bestuur	-	-	-	-
0.2 Burgerzaken	319.699,00-	313.897,00-	244.035,00-	223.475,00-
0.3 Beheer overige gebouwen en gronden	1.327,00-	1.340,00-	1.353,00-	1.367,00-
0.4 Overhead	208.855,00-	198.048,00-	178.244,00-	178.441,00-
0.5 Treasury	2.223.884,00-	2.074.194,00-	2.002.631,00-	1.936.980,00-
0.61 OZB woningen	3.055.041,89-	3.091.576,89-	3.128.552,89-	3.165.973,89-
0.62 OZB niet-woningen	462.727,00-	467.354,00-	472.028,00-	476.748,00-
0.63 Parkeerbelasting	-	-	-	-
0.64 Belastingen overig	9.885,00-	9.983,00-	10.083,00-	10.183,00-
0.7 Algemene uitkering en overige uitkeringen gemeentefonds	17.376.926,00-	17.590.967,00-	17.621.659,00-	17.755.399,00-
0.8 Overige baten en lasten	1.073,00	1.084,00	1.095,00	1.106,00
0.9 Vennootschapsbelasting (VpB)	-	-	-	-
0.10 Mutaties reserves	1.491.191,00-	213.322,00-	203.228,00-	211.067,00-
0.11 Resultaat van de rekening van baten en lasten	-	-	-	-
1. Veiligheid	39.965,00-	38.996,00-	38.024,00-	38.024,00-
1.1 Crisisbeheersing en brandweer	34.965,00-	33.996,00-	33.024,00-	33.024,00-
1.2 Openbare orde en veiligheid	5.000,00-	5.000,00-	5.000,00-	5.000,00-
2. Verkeer, vervoer en waterstaat	37.672,00-	37.999,00-	38.330,00-	38.663,00-
2.1 Verkeer en vervoer	37.672,00-	37.999,00-	38.330,00-	38.663,00-
2.2 Parkeren	-	-	-	-
2.3 Recreatieve havens	-	-	-	-
2.4 Economische havens en waterwegen	-	-	-	-
2.5 Openbaar vervoer	-	-	-	-
3. Economie	1.148.351,00-	683.301,00-	668.422,00-	668.747,00-
3.1 Economische ontwikkeling	-	-	-	-
3.2 Fysieke bedrijfsinfrastructuur	936.567,00-	471.200,00-	456.000,00-	456.000,00-
3.3 Bedrijvenloket en bedrijfsregelingen	31.784,00-	32.101,00-	32.422,00-	32.747,00-
3.4 Economische promotie	180.000,00-	180.000,00-	180.000,00-	180.000,00-
4. Onderwijs	288.158,00-	291.766,00-	269.590,00-	273.362,00-
4.1 Openbaar basisonderwijs	-	-	-	-
4.2 Onderwijshuisvesting	121.309,00-	122.318,00-	123.350,00-	124.405,00-
4.3 Onderwijsbeleid en leerlingzaken	166.849,00-	169.448,00-	146.240,00-	148.957,00-
5. Sport, cultuur en recreatie	183.325,00-	185.159,00-	187.014,00-	188.894,00-
5.1 Sportbeleid en activering	797,00-	805,00-	813,00-	821,00-
5.2 Sportaccommodaties	124.816,00-	126.292,00-	127.786,00-	129.300,00-
5.3 Cultuurpresentatie, cultuurproductie en cultuurparticipatie	-	-	-	-
5.4 Musea	-	-	-	-
5.5 Cultureel erfgoed	5.010,00-	5.015,00-	5.020,00-	5.025,00-
5.6 Media	-	-	-	-
5.7 Openbaar groen en (openlucht) recreatie	52.702,00-	53.047,00-	53.395,00-	53.748,00-
6. Sociaal domein	1.805.739,00-	1.892.144,00-	1.927.556,00-	1.927.973,00-
6.1 Samenkracht en burgerparticipatie	26.242,00-	26.622,00-	27.009,00-	27.401,00-
6.2 Wijkteams	-	-	-	-
6.3 Inkomensregelingen	1.677.000,00-	1.777.000,00-	1.812.000,00-	1.812.000,00-
6.4 Begeleide participatie	-	-	-	-
6.5 Arbeidsparticipatie	-	-	-	-
6.6 Maatwerkvoorzieningen (WMO)	2.497,00-	2.522,00-	2.547,00-	2.572,00-
6.71 Maatwerkdienstverlening 18+	100.000,00-	86.000,00-	86.000,00-	86.000,00-
6.72 Maatwerkdienstverlening 18-	-	-	-	-
6.81 Geëscaleerde zorg 18+	-	-	-	-
6.82 Geëscaleerde zorg 18-	-	-	-	-
7. Volksgezondheid en milieu	3.293.432,72-	3.345.873,72-	3.390.495,72-	3.404.973,72-
7.1 Volksgezondheid	-	-	-	-
7.2 Riolering	1.877.752,00-	1.916.036,00-	1.946.361,00-	1.946.397,00-
7.3 Afval	1.408.775,72-	1.422.863,72-	1.437.091,72-	1.451.462,72-
7.4 Milieubeheer	5.281,00-	5.334,00-	5.387,00-	5.441,00-
7.5 Begraafplaatsen en crematoria	1.624,00-	1.640,00-	1.656,00-	1.673,00-
8. Volkshuisvesting, ruimtelijke ordening en stedelijke vernieuwing	2.105.062,00-	2.719.006,00-	1.584.340,00-	1.745.558,00-
8.1 Ruimtelijke Ordening	38.232,00-	38.615,00-	39.002,00-	39.393,00-
8.2 Grondexploitatie (niet-bedrijven terreinen)	1.414.769,00-	2.026.819,00-	890.372,00-	1.049.930,00-
8.3 Wonen en bouwen	652.061,00-	653.572,00-	654.966,00-	656.235,00-
TOTALEN	-34.050.167,61	-33.153.842,61	-31.964.490,61	-32.244.722,61

TAAKVELDEN	SALDO			
	2017	2018	2019	2020
0. Bestuur en ondersteuning	15.343.640,76-	14.547.375,50-	14.511.105,50-	14.635.619,50-
0.1 Bestuur	1.258.396,00	1.301.615,00	1.313.249,00	1.314.187,00
0.2 Burgerzaken	148.944,00	153.863,00	183.436,00	192.538,00
0.3 Beheer overige gebouwen en gronden	36.427,00	30.527,00	30.832,00	31.141,00
0.4 Overhead	5.443.340,00	5.391.855,00	5.376.605,00	5.365.717,00
0.5 Treasury	-170.959,87	-199.366,61	-204.576,61	-202.280,61
0.61 OZB woningen	-3.023.698,89	-3.059.920,89	-3.096.579,89	-3.133.680,89
0.62 OZB niet-woningen	-462.727,00	-467.354,00	-472.028,00	-476.748,00
0.63 Parkeerbelasting	-	-	-	-
0.64 Belastingen overig	-4.070,00	-4.110,00	-4.151,00	-4.192,00
0.7 Algemene uitkering en overige uitkeringen gemeentefonds	-17.376.926,00	-17.590.967,00	-17.621.659,00	-17.755.399,00
0.8 Overige baten en lasten	12.281,00	44.461,00	50.651,00	37.821,00
0.9 Vennootschapsbelasting (VpB)	-	-	-	-
0.10 Mutaties reserves	-1.204.647,00	-147.978,00	-66.884,00	-4.723,00
0.11 Resultaat van de rekening van baten en lasten	-	-	-	-
1. Veiligheid	1.086.106,00	1.035.856,00	1.037.491,00	1.069.878,00
1.1 Crisisbeheersing en brandweer	912.174,00	863.406,00	872.387,00	903.809,00
1.2 Openbare orde en veiligheid	173.932,00	172.450,00	165.104,00	166.069,00
2. Verkeer, vervoer en waterstaat	1.814.356,00	1.837.145,00	1.910.473,00	1.964.788,00
2.1 Verkeer en vervoer	1.720.066,00	1.742.000,00	1.814.464,00	1.867.907,00
2.2 Parkeren	-	-	-	-
2.3 Recreatieve havens	-	-	-	-
2.4 Economische havens en waterwegen	85.490,00	86.345,00	87.209,00	88.081,00
2.5 Openbaar vervoer	8.800,00	8.800,00	8.800,00	8.800,00
3. Economie	59.189,00	50.014,00	51.564,00	52.089,00
3.1 Economische ontwikkeling	73.934,00	74.673,00	75.420,00	76.174,00
3.2 Fysieke bedrijfsinfrastructuur	-49.230,00	-49.722,00	-50.219,00	-50.721,00
3.3 Bedrijvenloket en bedrijfsregelingen	25.706,00	25.872,00	26.039,00	26.206,00
3.4 Economische promotie	8.779,00	-809,00	324,00	430,00
4. Onderwijs	1.314.939,00	1.295.390,00	1.191.422,00	1.204.546,00
4.1 Openbaar basisonderwijs	-	-	-	-
4.2 Onderwijshuisvesting	815.493,00	805.238,00	803.092,00	804.270,00
4.3 Onderwijsbeleid en leerlingzaken	499.446,00	490.152,00	388.330,00	400.276,00
5. Sport, cultuur en recreatie	1.956.295,37	1.957.523,64	1.962.213,68	1.971.415,98
5.1 Sportbeleid en activering	15.254,00	13.386,00	5.905,00	5.924,00
5.2 Sportaccommodaties	661.142,65	660.279,65	652.936,65	649.981,65
5.3 Cultuurpresentatie, cultuurproductie en cultuurparticipatie	126.822,00	127.596,00	128.377,00	129.166,00
5.4 Musea	72.470,00	73.195,00	73.927,00	74.667,00
5.5 Cultureel erfgoed	76.622,00	77.280,00	85.444,00	86.116,00
5.6 Media	220.251,72	224.475,99	226.659,03	228.863,33
5.7 Openbaar groen en (openlucht) recreatie	783.733,00	781.311,00	788.965,00	796.698,00
6. Sociaal domein	9.039.398,00	7.953.019,00	7.890.367,00	7.852.465,00
6.1 Samenkracht en burgerparticipatie	3.130.902,00	2.106.716,00	2.113.992,00	2.134.974,00
6.2 Wijkteams	472.932,00	624.313,00	612.098,00	612.457,00
6.3 Inkomensregelingen	780.015,00	695.175,00	703.175,00	703.175,00
6.4 Begeleide participatie	1.242.326,00	1.152.000,00	1.080.187,00	1.012.793,00
6.5 Arbeidsparticipatie	148.000,00	150.000,00	155.000,00	160.000,00
6.6 Maatwerkvoorzieningen (WMO)	534.709,00	510.167,00	509.529,00	510.925,00
6.71 Maatwerkdienstverlening 18+	1.304.779,00	1.320.500,00	1.322.238,00	1.323.993,00
6.72 Maatwerkdienstverlening 18-	1.228.569,00	1.196.982,00	1.196.982,00	1.196.982,00
6.81 Geëscaleerde zorg 18+	-	-	-	-
6.82 Geëscaleerde zorg 18-	197.166,00	197.166,00	197.166,00	197.166,00
7. Volksgezondheid en milieu	91.949,72-	145.627,72-	65.412,72-	346.670,72-
7.1 Volksgezondheid	457.986,00	460.775,00	463.592,00	466.436,00
7.2 Riolering	-362.822,00	-416.726,00	-336.743,00	-599.744,00
7.3 Afval	-313.490,72	-316.625,72	-319.791,72	-322.989,72
7.4 Milieubeheer	117.358,00	117.967,00	118.584,00	100.718,00
7.5 Begraafplaatsen en crematoria	9.019,00	8.982,00	8.946,00	8.909,00
8. Volkshuisvesting, ruimtelijke ordening en stedelijke vernieuwing	56.342,00	15.828,00-	74.746,00-	75.796,00-
8.1 Ruimtelijke Ordening	291.177,00	273.641,00	273.948,00	276.507,00
8.2 Grondexploitatie (niet-bedrijven terreinen)	-266.768,00	-269.437,00	-272.262,00	-274.983,00
8.3 Wonen en bouwen	31.933,00	-20.032,00	-76.432,00	-77.320,00
TOTALEN	-108.965,11	-579.883,58	-607.733,54	-942.904,24

